PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 266 (1657) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr.

TRST, petek 24. novembra 1950

Cena 15 lir

Že trije tedni so pretekli, a policija še vedno ni našla nočnih atentatorjev na naše ustanove!! Kaj pravi ZVU?

Tržaški slovenski delavci

Položaj slovenskega prebivalstva kaže, kakšen je v določenem trenutku položaj vsega tržaškega delavskega razreda.

Slovensko prebivalstvo na anglo-ameriškem področju Tržaškega ozemlja je številčno močno, je velika množica prebivalstva. Zahteve trgovinskega in industrijskega razvoja mesta so nenehno proletarizirale tisoče in tisoče majhnih kmetov slovenske narodnosti in danes imamo v velikih tržaških ladjedelnicah, v pristanišču, v električnih centralah, v plinarni, v čistilnici «Aquila», na vseh področjih občinske, trgovinske in pomorske dejavnosti na desetitisoče slovenskih delavcev. Zato je zelo lahko dokazati, da z majhno izjemo sestavljajo slovensko prebivalstvo anglo-ameriškega področja Tržaškega ozemlja delavci.

Njihova pretekla zgodovina je zgodovina njihovega dvojnega zatiranja: socialnega in narodnostnega. Borba slovenskih delavcev v Trstu za obrambo narodnostnih pravic proti zatiralni politiki italijanske buržoazije je vedno imela enakosti z borbo narodov v polkolonijah proti tujim zavojevalcem. In res je tržaška buržoazija nenehno skušala razvnati s slovenskimi delavci kakor s kolonialnim ljudstvom, zato da bi laže dala čutiti težo svoje roke vsej množici delavstva. Zaradi tega je buržoazija ustvarila delavsko aristokracijo, ki je bila osnovana na v veliki meri importiranem italijanskem elementu.

Neizbežno so morale v preteklosti, ravno tako kakor danes, zavzeti oblike političnosindikalnega boja v Trstu izredno ostrino in boj Slovencev v obrambi za njihove narodnostne pravice je bil glavni del boja vseh delavcev našega ozemlja. Delavci italijanske narodnosti, ki so bili aktivni v borbi za svojo osvoboditev, so vedno razumeli te zahteve, a rasna in nacionalistična gesla tržaške kozmopolitske buržoazije niso nikoli vplivala na delavsko gibanje. Zaradi tega je delavstvo vidclo v brezobzirni obrekovalni gonji proti Slovencem kapitalistično reakcijo, akcijo bogatih proti revežem, posestnikov proti proletarcem, ljudi buržoaznega nacionalizma proti razvoju sil socialnega napredka.

Pogoji borbe delavskega razreda anglo-ameriškega področja Tržaškega ozemlja so se zadnja leta poslabšali in posledice tega prenašajo skupno vsi aktivni prebivalci področja v obliki brezposelnosti, sistematičnih odpustov, oviranja sindikalnih svobočin in demokratičnih pravic delovnega ljudstva. Položaj slovenskih delavcev pa je iz gornjih vzrokov še hujši. Proti njim deluje no ne samo splošni činitelji, ki se nanašajo na vse delavce, pač pa tudi sistematična kršitev njihovih narodnostnih pravic, raznarodovanje, oviranje slovenskega šolstva, pomanjkanje kulturnih ustanov, odrekanje načela dvojezičnosti itd. Slovenski delavci so zaradi politike italijanskega vladajočega razreda, ki gre po poti raznarodovanja, podkupovanja in favoriziranja na slabšem v primeri z ostalim prebivalstvom pri nameščanju in posebno pri zaposlitvi v birokratičnem aparatu, v organih uprave ZVU in na splošno v vseh ustanovah, kjer je italijanska buržoazija uspela zopet prevzeti popolno nadzorstvo in nemoteno uveljavljati svoje prejšnje privilegije.

Da bomo dobro ocenili slabše pogoje in krivice, ki so jim podvrženi slovenski delavci, je treba poudariti oblike protislovenske kampanje italijanskih nacionalistov. Ta kampanja temelji danes na nesramnem dejstvu, da se tisti, ki so odgovorni za zločine fašizma, za vojno, za napade in za vojne pohode na tuja ozemlja, prikazujejo kot žrtve, napadeni in uzaljeni.

To pa jim je bilo mogoče samo potem, ko je na našem ozemlju kominformizem razbil enotno fronto ljudskih množic. Delo reakcije v škodo slovenskega delovnega ljudstva se namreč izvaja s sodelovanjem tržaške kominformistične agencije. Kominformisti delajo na tem, da tirajo slovenski življ kolikor bolj mogoče pod bič novih italijanskih imperialistov. Kaj naj bi drugače pomenila kampanja proti «titoistom», če ne protislovenska kampanjo? To je res kampanja kolonialistov proti tako imenovanim nižjim rasam, akcija italijanskih «gospodov» proti delavcem.

To je tudi politična linija in dejavnost Kominforma; to linijo je pred kratkim potrdil na kongresu Italijanske socialistične stranke njen tajnik Pietro Nenni. Zanje so svoboda narodov, narodna neodvisnost, borba proti kapitalističnemu izkoriščanju in podjarmljenju samo igračkanje; ideje in načela, ki so se razvila iz novih gospodarskih in socialnih pogojev demokratičnih sil v svetu, imajo zanje malo ali nobene vrednosti; današnje stališče delavskih množic do znanosti, tehnike, kulture in športa, do omike sploh, ima malo ali pa nobenega pomena. Kar za Kominform in njegove agente šteje, je mobilizacija in borba proletarcev proti prikazni «neizbežne vojne», ki jo lahko povzročijo — dodajamo mi — gospodarji Pietra Nennija.

Taka je stvarnost in tak je položaj tržaških delavcev. Ta položaj se lahko in se mora izboljšati, če bomo ravnali tako, kakor so vselej in povsod ravnali zavedni delavci: Potrebno je organizirati se, obnoviti trdne demokratične temelje, vztrajno braniti svoje narodnostne pravice, dajati zgled italijanskim delavcem v razrednih sindikatih in v demokratičnih organizacijah.

Če je za vsakega delavca osnovna dolžnost biti sindikalno organiziran, je danes še večja dolžnost vsakega slovenskega delavca, da se organizira in aktivno deluje v razrednih sindikatih. V posebnih pogojih tržaškega delavskega razreda ne more biti za slovenske delavce, ki se izmikajo demokratični in sindikalni borbi, opravičila. Narodnostno zatiranje Slovencev je prvo dejanje za zasužnjenje delavcev drugih narodnosti. Borba delavcev italijanske narodnosti mora na tem ozemlju temeljiti na tej podlagi in se voditi s to perspektivo.

Tako je bilo tudi v preteklosti in delavci so zmagali. Slovenci se morajo bolj kakor drugi delavci naslanjati na izkušnje preteklih let. Med slovenskimi delavci, ki so zaradi kapitalistične akcije najbolj prizadeti, ne sme biti nobenega, ki bi se dal zapeljati in opehariti. A ne samo to: delati morajo tudi na tem, da ne bodo italijanskih delavcev varali ne nacionalisti ne kominformisti, zavedajoč se pri tem, kako veliki sovražniki so kominformisti za slovensko in italijansko delovno ljudstvo.

B. PETRONIO

Angleška nota vladi LR Kitajske

V noti poudarja angleška vlada, da na Koreji ne bodo ogroženi interesi LR Kitajske Pekinška delegacija na poti skozi London - Kuomintanška obtožba spravljena z dnevnega reda - Poročilo posebne komisije glede vprašanja predstavništva v OZN

LONDON, 23. — Delegacija LR Kitajske, ki potuje v Lake Success, je danes z letalom prispela iz Prage v London. Delegacijo sestavlja devet članov, med katerimi dve ženski. Vodi jo general Wu Hsju Cuan. Delegacijo so sprejeli na letališču predstavnik cerimoniala v zunanjem ministrstvu, šef sekcije za Daljni vzhod v zunanjem ministrstvu Scott in izvedenec za kitajska vprašanja Franklin ter predstavnik OZN v Londonu. Člani delegacije so novinarjem odklonili vsakršno izjavo. Zvečer je delegacija odpotovala v New York.

V londonskem zunanjem ministrstvu izjavljajo, da je britanski odpravnik poslov v Pekingu izročil na zunanjem ministrstvu v Pekingu sporočilo, v katerem se ponovno poudarjajo nameni Združenih narodov na Koreji, kakor so bili javno obrazloženi v raznih resolucijah OZN, in da se ponovno zagotovi LR Kitajski, da izvedba teh namenov ne predstavlja nobene nevarnosti za njeno varnost in da v nobenem primeru ne ogroža kitajskih zakonitih interesov na tem področju. Bevin bo glede tega podal javno izjavo med debato o zunanji politiki, ki bo v spodnji zbornici v sredo ali četrtek. Velika Britanija je to noto izročila po predhodnih posvetovanjih z ZDA, Veliko Britanijo in Francijo.

Neki vladni predstavnik je izjavil, da vsebuje nota tudi zagotovilo, da se bodo sile OZN umaknile s Koreje, «čim bo položaj to dovoljeval».

Iz raznih virov so javljali, da se je britanski odpravnik poslov Hutchison stopil v stik s pekinško vlado, da se pogaja za konec vojne na Koreji, do sedaj po se je razgovarjal samo z nižjimi funkcionarji. Vendar pa so mu svetovali, naj se skuša sestati tudi s Cuenlajem in z Maocetungom.

Politični odbor OZN je medtem pri glasovanju s 35 glasovi proti 17 (sovjetski blok, Velika Britanija, Skandinavske države in Indija) in sedem vzdržanimi (med katerimi Francija) sklenil, da se razprava o Kuomintangovi pritožbi proti sovjetski vladi preda «mali skupščini».

Odbor je nato z 38 glasovi proti 6 (Jugoslavija in sovjetski blok) in 14 vzdržanimi potrdil resolucijo, ki je bila sprejeta na zadnjem zasedanju glavne skupščine, ki poudarja potrebo okrepitve mednarodnih odnosov na Daljnem vzhodu in spoštovanja političnega neodvisnosti in ozemeljske neodtakljivosti Kitajske.

Posebna komisija štirinajstih držav pa je izdelala poročilo, v katerem priporoča, naj se sprejme načelo, ki temelji na treh točkah pri odločanju, katera vlada ima pravico zastopati kako državo v OZN. Komisija priporoča, naj se upoštevajo sledeči činitelji:

1. Obseg dejanskega nadzorstva, ki ga nova oblast izvaja nad državo, in merilo, kako to nadzorstvo sprejema prebivalstvo;

2. pripravljenost, ki jo nova oblast ima, da sprejme odgovornost, ki jí iz tega izhaja, ter obveznosti, ki jih nalaga listina OZN;

3. v kakšni meri se je ta oblast uveljavila s pomočjo «notranjega razvoja».

Te predloge, ki jih bodo morali proučiti pred glavno skupščino, so podprle ZDA, Avstralija, Belgija, Kuba, nacionalistična Kitajska, Danska, Egipt in Urugvaj. Uprle so se Indija, Jugoslavija, Francija in San Domingo. Velika Britanija in Turčija sta se vzdržali.

Protest treh zahodnih vlad proti sovjetskemu vmešavanju v avstrijske zadeve

MOSKVA, 23. — Poslaniki ZDA, Velike Britanije in Francije so včeraj izročili namestniku sovjetskega zunanjega ministra Gromiku note, ki se nanašajo na Avstrijo in s katerimi protestirajo zaradi vmešavanja sovjetskih oblasti v sovjetske notranje zadeve.

Note poudarjajo, da sovjetske oblasti prepečujejo avstrijski vladi, da bi podvzela disciplinske ukrepe proti nekaterim nekorektnim policijskim komisarjem v sovjetskem delu Dunaja. Znano je, da je avstrijska vlada začasno odstranila z dela nekatere od teh komisarjev zaradi njihovega postopanja med neredi 4. oktobra. Nota izjavlja med drugim, da je sovjetski predstavnik v medzavezniški komandi na Dunaju dal enostranski nalog predsedniku zvezne komisije, naj razveljavi upravne ukrepe proti policijskemu osebju na sovjetskem področju, dokler se ne prej sporazume s sovjetskimi oblastmi. Na koncu zahteva nota, naj sovjetska vlada pozove svoje predstavnike v Avstriji, naj se strogo držijo obveznosti, ki so jih štiri države sprejele.

Kekkonen predlaga koalicijsko vlado

HELSINKI, 23. — Predsednik finske vlade Kekkonen je na vprašanja parlamentarnih skupin odgovoril, da v sedanjem izrednem položaju Finske, bodisi z notranjega, kakor tudi z zunanjega političnega stališča, sodi, da bi bilo treba izvesti reorganizacijo vlade v okviru široke koalicije, v kateri bi bile zastopane vse stranke v sorazmerju s svojo močjo v parlamentu. Kekkonen je dodal, da je istega mnenja tudi predsednik republike Paasikivi.

Ta Kekkonenova izjava, ki je prvi resen poskus, da bi se rešila zakrita vladna kriza, ki traja že nekaj mesecev, še ni izzvala reakcije glavnih političnih prvakov. Če bi bil predlog sprejet, je verjetno, da bi Kekkonen, ki je prvak najmočnejše agrarne stranke, še naprej ostal predsednik nove vlade, v kateri bi bila tudi dva ali trije predstavniki KP, ki ne sodelujejo v vladi od 1948. leta. V finskih političnih krogih so bili sinoči precej rezervirani, čeprav niso skrivali skepse glede morebitnega sprejema teh Kekkonenovih predlogov.

Železniška konferenca v Rimu

RIM, 23. — V Rimu se je sestala mednarodna železniška konferenca, da razpravlja o vprašanju konkurence nemških pristanišč v Severnem morju jadranskim pristaniščem, posebno glede avstrijskega prekomorskega prometa.

Na konferenci sodelujejo delegacije nemških, avstrijskih, jugoslovanskih, italijanskih in tržaških železnic. Sporazumeli so se o potrebi ureditve avstrijskega prometa in so pooblastili mešan odbor izvedencev, naj v najkrajšem času izvede anketo o tarifah, ki so sedaj v veljavi na železniških in železniško-rečnih progah na kontinentu. Podatki bodo služili za podlago sporazuma.

Kardelj odpotoval iz New Yorka

FLUSHING MEADOWS, 23. — Tanjug poroča, da je voditelj jugoslovanske delegacije na sedanjem zasedanju glavne skupščine OZN Edvard Kardelj danes odpotoval iz New Yorka s parnikom «Queen Elisabet» in potuje v Jugoslavijo. Z njim so odpotovali tudi Veljko Vlahovič, Srdjan Prica, Mitar Bakiš in Maks Bače.

Novi člani Srbske akademije znanosti

BEOGRAD, 23. Danes so na svečani seji Srbske akademije znanosti proglasili nove člane in dopisne člane.

Predsednik akademije znanosti je pri otvoritvi poudaril pomen sprejema teh novih akademikov in dopisnih članov ter poudaril, da je akademija z letošnjimi volitvami potrdila, da čvrsto stoji na onih temeljih, na katere jo je postavila ljudska oblast leta 1947 z novim zakonom. Med novimi člani je tudi Moša Pijade.

Gradbeniki FLRJ izstopili iz Svetovne sindikalne zveze

BEOGRAD, 23. — Zveza sindikatov delavcev in nameščencev gradbene industrije Jugoslavije je sklenila na včerajšnjem plenumu, da izstopi iz mednarodne organizacije sindikata delavcev gradbene in lesne industrije ter industrije gradbenega materiala pri Svetovni sindikalni zvezi. Ta sklep so sprejeli zaradi sovražnega stališča omenjenih mednarodnih organizacij do Jugoslavije.

Ranković sprejel ameriškega poslanika

BEOGRAD, 23. — Ameriški poslanik v Beogradu Allen se je danes eno uro razgovarjal z jugoslovanskim notranjim ministrom Rankovičem. Za sestanek je zaprosil ameriški poslanik. Razgovarjala sta se o vprašanju jugoslovanskih državljanov, ki so zaprosili za ameriško državljanstvo.

Delo misije „Care" v Jugoslaviji

BEOGRAD, 23. — Predsednik misije «Care» za Jugoslavijo g. White je imel nocoj tiskovno konferenco na kateri je obrazložil načrt bodočega dela njegove misije. Izjavil je med drugim, da se bo bavila s pošiljanjem zavojev z darili v Jugoslavijo tudi ljudem, ki nimajo sorodnikov ali znancev v ZDA poslužujoč se fondov, ki so na razpolago njegovi misiji. Skrbeli bodo tudi za pošiljanje knjig jugoslovanskim univerzam. Do sedaj so iz ZDA poslali v Jugoslavijo nad 3.000 zavojev.

Mednarodni kongres bivših borcev v Parizu

PARIZ, 23. — Danes se je začel mednarodni kongres bivših borcev ob navzočnosti delegatov Južne Afrike, Brazilije, Belgije, Jugoslavije, ZDA, Finske, Grčije, Italije, Norveške, Turčije in Danske.

Začasni predsednik Francoz Morel je pozdravil navzoče in poudaril, da si je ta kongres zadal nalogo braniti mir. Poudaril je zaupanje, ki ga imajo bivši borci v OZN in zaključil, da morajo bivši borci zavrniti misel v neizbežnost vojne.

PARIZ, 23. — V pooblaščenih krogih izjavljajo, da ni bil določen ne dan ne kraj za konferenco treh poslanikov, ki naj pripravijo odgovor zahodnih držav na sovjetski predlog za konferenco štirih. Zdi se pa, da se bodo poslaniki sestali v Parizu.

Velika Hočiminhova ofenziva proti francoskim postojankam

Novi vpoklici pod orožje v Indokini - Francoska vlada bo poslala nove čete v Indokino - Ostra debata v skupščini - Gen. Juin predlaga pogajanja

PARIZ, 23. — Danes se je v francoski narodni skupščini nadaljevala razprava o Indokini. K debati se je oglasilo veliko poslancev, ki so izrekli svoje mnenje o tem vprašanju. Zadnji govornik je bil Pierre Mendes, ki je zagotovil, da je zagotovil, da je za vojaško rešitev tega vprašanja treba takih naporov, kakršnih Francija ne zmore več. Govornik, ki je to svojo trditev gradil po poročilu ki ga je dal svojčas general Leclerc, ki je rešitev vprašanja videl le v politiki na Daljnem vzhodu. Govornik je trdil, da je treba začeti pogajanja, oziroma doseči sporazum, ki naj bi izpopolnil določila pogodbe od 8. marca.

Popoldne je predsednik Pleven obrazložil narodni skupščini stališče vlade glede dogodkov v Indokini. Omenil je pooblastila, ki jih je vlada izročila ministru Letourneaju, pod katerega kompetenco spada sedaj Indokina. Pleven je nato začel obravnavati položaj pred vojaškimi porazi v severnem Tonkinu in je izjavil, da je bilo zadoščeno vsem zahtevam, ki jih je stavil general Revers načelnik glavnega štaba suhozemske vojske. Pleven, ki je nato omenil, da je bilo v Tonkinu več vojaških sil, kakor so jih zaprosili generali, je najavil, da bodo zamenjali vse generale, ki so sedaj v Tonkinu ter da se je zamenjava že začela. Dalje je predsednik vlade omenil, da bo treba še 10 mesecev, preden bo Baodajeva vojska pripravljena za boj. Prav tako je minister sporočil, da je bil ustanovljen odbor ki bo preiskoval krivdo za vojaški položaj, ter da bo vlada uvedla sankcije proti krivcem, kjer bo treba. Na koncu govora je pozval skupščino, naj se izreče za podporo vladi pri nadaljevanju vojaških operacij v Indokini ter naj glasuje o resolucijah, ki so jih predsedstvu skupščine predložili republikanska stranka svobode, RPF, francoska KP, ki odrekajo zaupnico vladi in naj odobri resolucijo vladne večine ki izreka zaupnico vladni politiki.

Skupščina je nato glasovala o vseh resolucijah raznih parlamentarnih skupin in vladne večine. S 345 glasovi proti 193 je bila sprejeta resolucija vladne večine, ki odobrava Plevenovo politiko v Indokini. Skupščina je pozvala vlado, naj do skrajnosti poveča francoske napore v Indokini. V odnosih z drugimi državami pa naj vlada prikaže boje v Vietnamu, kot mednarodne važnosti.

Predsednik vlade je izjavil, da bo Francija morala poslati v Indokino nove čete, čeprav bi morali znižati svoje čete v Evropi in povečati finančna bremena. Pleven je dejal, da bo treba 300 do 400 tisoč mož za ponovno vojaško zasedbo Indokine ter da bo zaradi tega Francija skušala doseči politično ureditev z Vietminhom. Po mnenju generala Juina bi bilo namreč treba začeti s politiko pomiritve in zmanjšati vojaške operacije.

* * *

SAJGON, 23. — Francoski visoki komisar v Indokini je zapovedal vpoklic letnikov 1935-1939 rezervistov letalskih sil. Vsi ti bodo morali ostati pod orožjem 21 dni. Pred časom so bili vpoklicani rezervisti suhozemske vojske. Ničesar še ni znanega glede rezervistov vojne mornarice.

Francosko poveljstvo je javilo, da je Hočiminhova vojska začela veliko ofenzivo proti francoskim obrambnim postojankam okrog severne prestolnice Hanoj. Napadenih je bilo 8 francoskih utrdb. Po več dnevih premirja so Hočiminhove čete obnovile vojaško dejavnost na področju Jinhlapa in Tjenjena vzdolž kolonialne ceste št. 4. Prav tako je vojaška dejavnost zaživela severno od Sajgona. Tam so oddelki Hočiminhove vojske napadli trdnjavo Rašbab, 35 milj severno od Sajgona.

Hočiminhova poročevalska služba ki daje pregled vojaških operacij v oktobru in novembru v Indokini, trdi, da so oddelki Hočiminhove vojske osvobodili štiri pokrajinska središča, 18 važnih mest in 34 naselij. Pokrajinska središča so: Langson, Laokaj, Kaobang in Hoabing, važni kraji po so Našam, Dongke, Tatke in Dongdan. V bojih na področju Kaobanga-Langsona pravi poročilo je narodnoosvobodilna vojska uničila 8 francoskih bataljonov in zajela orožje za 10 tisoč mož.

JUTRI

zanimiv članek o tristranski izjavi

V jutrišnji številki bomo objavili nadvse zanimiv članek o tem, kako je dejansko prišlo do tristranske izjave zapadnih velesil od 20. marca 1948 o priključitvi Tržaškega ozemlja k Italiji.

V članku bodo navedena dejstva, ki sta jih ugotovila dva znana ameriška novinarja, dejstva, ki ponovno potrjujejo, da je služila tristranska izjava zgolj za volivni manever pred aprilskimi parlamentarnimi volitvami v Italiji.

Članek pa bo hkrati dokaz, da služi Tržaško ozemlje obema velikima nasprotujočima si blokoma za drobiž pri njihovem barantanju z ozemlji do katerih nimajo nobene pravice.

Protest LR Kitajske pri francoski vladi

HONG KONG, 23. — Vlada LR Kitajske je danes obtožila francosko vojsko in letalstvo, da sta kršili ozemlje LR Kitajske, ter je posvarila francosko vlado, da bo ona nosila odgovornost za posledice te «nesramne in divje dejavnosti». Agencija «Nova Kitajska» je javila da je LR Kitajska poslala formalni protest v Pariz zaradi kršitev kitajskih meja in zahtevala povračilo škode.

Italijanska vlada pripravlja protidelavske zakone

RIM, 23. — Ministrski svet bo na prihodnji seji razpravljal o tako imenovanem zakonu proti gospodarski sabotaži. S tem zakonom hoče vlada predvsem prizadeti delavstvo, ker mu bo onemogočena sleherna aktivna sindikalna borba. Vlada si hoče zagotoviti nove možnosti nastopanja proti delavstvu in demokratičnemu ljudstvu, v kolikor ji tega ne daje možnosti že pravkar sprejeti zakon proti «fašistični dejavnosti», ki vsebuje take ovoumne določbe, da se jih bo vlada lahko po milj volji poslužila proti raznim demokratičnim sindikalnim organizacijam in gibanjem.

Vodstvo KP Italije je danes izdalo poročilo, v katerem ponovno zahteva razpustitev MSI na podlagi ustavnih določb in nalaga parlamentarni skupini, naj aktivno posreduje, da se tozadevna ustavna določba takoj in v polni meri uveljavi. Dalje poudarja, da vlada ne uveljavlja ustavnih določb ter je sokriva, ker je dovolila, da je prišlo do sedanjega položaja.

Demokristjanska vlada zopet uveljavlja stare fašistične policijske zakone in predlaga nove ukrepe proti pravicam in svoboščinam državljanov, namesto da bi zakone prilagodila določbam ustave. Končno protestira vodstvo KP proti namenu notranjega ministra ki s tako imenovanim zakonom za «civilno obrambo» skuša ustvariti orodje za zatiranje, kajti ta zakon pooblašča vlado, da ustanovi svojo milico, ukine ustavne svoboščine določa obvezno civilno službo, ter predstavlja grožnjo za italijanske delavce in demokrate.

Zvedelo se je, da je nocoj vodstvo demokristjanske parlamentarne skupine podalo ostavko, ker je na sestanku Gonella skušal prepričati demokristjanske poslance, naj bi sprejeli spremembo notranjega pravilnika, s katero bi bila poslancem omejena politična in parlamentarna svoboda. Gonella je skušal poslance prepričati, a ni uspel. Vodstvo je podalo ostavko in skušalo s tem izvajati pritisk nanje, a mu ni uspelo prepričati jih. Gonella se je o tem vprašanju danes razgovarjal z De Gasperijem.

Nehru o pravicah Indije v Tibetu

NOVI DELHI, 23. — Indijski ministrski predsednik Nehru je danes v parlamentu sporočil, da je sprejel Attleejevo vabilo na konferenco ministrov Commonwealtha, ki bo v Londonu 4. januarja. Nehru je dodal, da je trdno odločen sodelovati na tej konferenci toda angleškemu ministrskemu predsedniku je razložil, da je odvisno pač vse od okoliščin in položaja v svetu, ki se spreminja vsako minuto.

Nehru je nato zagotovil parlamentu, da misli Indija vztrajati na svojih pravicah, potrjenih pred 46 leti s sporazumom, ki priznava pravico, da vzdržuje trgovske agencije v Tibetu. Minister je zagotovil poslancem, da oblasti posvečajo vso pozornost obrambi severnih indijskih meja, ter je ponovil, da Indija ne bo dovolila nobenemu, da bi prekoračil Mac Mahonovo črto, ki je bila določena leta 1914. Nehru je nato sporočil, da so sovjetske oblasti pridržale dva člana indijske vojaške misije v Berlinu, ki sta potovala v Zahodno Nemčijo po službenih opravkih. Indijske oblasti so poslale noto sovjetski vladi, ki se je opravičila zaradi tega incidenta.

Egiptska vlada prepovedala protiangleške demonstracije

KAIRO, 23. — Zaradi dijaških demonstracij, ki so bile te dni v Kairu in v Aleksandriji kot odgovor na Bevinovę izjave v spodnji zbornici, je egiptska vlada izdala uradno poročilo, ki pravi: «Vlada je pokazala veliko potrpljenje do študentov. Odslej pa bo z vsemi sredstvi razpršila podobne demonstracije».

Kitajci izpustili skupino Američanov

Mnenja o tem kitajskem koraku - Zanikajo vesti o mirovnih pogajanjih na Koreji - Velika dejavnost severnokorejskih oddelkov blizu Seula

KOREJSKA FRONTA, 23. — Kitajci so izpustili 27 ameriških vojnih ujetnikov. S tovornim avtomobilom so jih pripeljali do bližine ameriških črt in jim naročili, naj povejo Američanom, «da se Kitajci nočejo bojevati proti Američanom».

Izpustitev je spočetka iz zvala zmedo in osuplost v ameriških vojaških krogih. Zato so tudi najprvo prepovedali vojnim dopisnikom, da bi o stvari poročali. Novica je zaradi tega prišla v javnost 38 ur kasneje. Vsi izpuščeni ujetniki pripadajo 8. konjeniškemu polku, ki je bil obkoljen in uničen med prvim napadom na Koreji. Vsi izpuščeni ujetniki so ranjeni, med njimi so 4 narednik in 4 desetniki, častnika ni med njimi nobenega. Pripovedovali so, da so imeli v taborišču, kjer so živeli, kitajskega tolmača, ki je bil vsak dan pri njih in jim ponavljal, da se Kitajci nočejo bojevati z Američani, temveč da hočejo samo zaščititi električne centrale na reki Jalu. Tolmač jim je govoril še, da so Kitajci ustvarili obrambne črte pred temi elektrarnami, katere bodo branili v primeru potrebe do zadnjega diha. Poudarili jim je tudi, da Američani niso držali obljube, da bodo spoštovali 38. vzporednik. Ujetniki so zagotavljali, da so z njimi dobro ravnali in jih dobro hranili. Dva ameriška zdravnika sta jih zdravila v neki poljski bolnišnici. Vsak dan pa jim je lahko maševal vojaški kurat.

Dejstvo, da so tako skupino ujetnikov pripeljali od mandžurske meje do ameriških črt, predstavlja po mnenju vojaških krogov ne samo osamljen primer, pač pa odločitev, ki so jo sprejeli visoki krogi.

Kljub temu prevladuje v teh krogih mnenje, da gre za «prekanjen in dobro premišljen kitajski manever». V vojaških krogih se sprašujejo, ali ni to «psihološki in politični manever dan pred prihodom delegacije LR Kitajske v Lake Success ali pa morda politika, s katero bi hoteli sedaj pred vojno v zimskem času prizadeti moralo ameriških čet».

Razširile so se tudi vesti, da se neki ameriški general pogaja s Kitajci na Severni Koreji glede prekinitve sovražnosti. V tej zvezi je glasnik ameriškega zunanjega ministrstva izjavil danes, da ni treba verjeti vestem o mirovnih pogajanjih med ameriškimi generali in predstavniki Maocetunga. Malo verjetnosti je, je dodal glasnik, da bi bila taka pogajanja, ne da bi bili mi obveščeni o tem.

Danes so patrulje na področju prvega armadnega zbora razvile živahno dejavnost. Neka patrulja 24 divizije je napredovala za 7 km južno od Songju, ne da bi pri tem naletela na odpor. Večji del edinic 9. armadnega zbora je poslal patrulje več kilometrov severno od svojih postojank. Te so po povratku javile, da niso opazile sovražnikovih vojakov. Nekateri oddelki 2. divizije so napredovali za 8 km na področju Kugangdonga in so sedaj 5 km severno od tega mesta, potem ko so prekoračili reko Songšon. Neki polk 7. južnokorejske divizije je napredoval za 5 km, da bi ohranil zvezo z drugimi silami Združenih narodov.

Na vzhodni obali so baje Južnokorejci še 25 km oddaljeni od važnega pristaniščа Songju, katerega so bombardirale ameriške leteče veletrdnjave. Približno 80 km od zahodne obale je 7. ameriška divizija ustvarila polkrog okrog mesta Hjesanina na reki Jalu, katerega je včeraj zasedla. Mornarijški strelci, ki operirajo na istem področju, so poslali patrulje z navodilom, naj postavijo zveze s 7. divizijo.

Iz južnokorejskih vojaških krogov poročajo, da so na novo organizirane severnokorejske čete, ki prihajajo s področja 38. vzporednika, prišle do točke, ki je 62 km oddaljena od Seula. Ti oddelki so v zadnjih 24 urah zavzeli Kapjong, severnovzhodno od Seula ter so prišle do Songkjongnrija. Drugi oddelki pa so zasedli danes kraj Sorvon, tik ob 38. vzporedniku, 80 km severno od Seula. Tem četam baje zapovedujeta general Mujong, bivši načelnik glavnega štaba severnokorejske vojske in general Kimšajk, ki je vodil operacije na Južni Koreji. Računajo, da operira na tem področju najmanj 10 tisoč Severnokorejcev.

Še vedno glasovi o sporu v angleški vladi

Prihodnji teden v spodnji zbornici razprava o zunanji politiki : Vprašanje odnosov z Egiptom

LONDON, 23. — Danes je podpredsednik vlade Morrison potrdil v spodnji zbornici sklep angleške vlade, katerega je že včeraj javil Ernest Davies, da ne bo več pošiljala Egiptu tankov. Morrison je omenil, da se bodo prihodnji teden začeli razgovori med Bevinom in egiptskim zunanjim ministrom. Po razgovorih bo Bevin dal izjavo v spodnji zbornici. Med tem časom pa ne bodo v Egipt poslali nobenega tanka.

Zjutraj se je sestala vlada. Sodijo, da so ministri razpravljali med drugim o političnem in parlamentarnem položaju v zvezi z laburističnim «uporom» v spodnji zbornici.

V ospredju je še vedno vest, da je Bevan omenil nekaterim ameriškim novinarjem, da obstajajo nasprotja v angleški vladi glede oborožitvenega načrta. To vest so sicer zanikali ponovno, kar pa le potrjuje splošno mnenje londonskih političnih krogov, da predstavlja Bevan v angleški vladi vse one laburistične poslance, ki sodijo, da je Bevinova zunanja politika preveč pod ameriškim vplivom.

Angleški državni tajnik za Skotsko Mac Neil je odpovedal potovanje v Kanado, kamor bi moral potovati z istim letalom, s katerim potuje delegacija LR Kitajske v OZN. To Mac Neilovo odločitev spravljajo v zvezo z morebitnim bližnjim glasovanjem o zaupnici v spodnji zbornici v zvezi z resolucijo konservativcev, ki graja politiko vlade glede pošiljanja orožja Egiptu.

Podpredsednik vlade Morrison je danes izjavil, da se bo razprava o zunanji politiki začela v sredo ali četrtek v spodnji zbornici.

LONDON, 23. — Neki konservativni poslanec je včeraj izjavil, da če bi se vsi Angleži, ki čakajo, da se jim dovoli telefonska napeljava, postavili v vrsto po štiri, bi prišla iz tega dolga vrsta od spodnje zbornice do Brightona, t. j. skoraj 100 km. Dejal je, da ti ljudje čakajo že tri leta, v posameznih primerih pa celo šest let.

V Zahodni Nemčiji bodo izpustili 14 vojnih zločincev

HEIDELBERG, 23. — 14 vojnih zločincev, zaprtih v Landsbergu na Bavarskem, od teh 9 obsojenih na dosmrtno ječo na procesu proti zločincem iz koncentracijskega taborišča v Mauthausenu, bodo jutri izpustili na svobodo. Tako je namreč odločila revizijska komisija ameriškega visokega komisarja. Vest je javil glavni štab ameriških sil v Heidelbergu. Prav tako bo kmalu izpuščenih 5 drugih vojnih zločincev, ki so bili na podrejenih mestih v taborišču v Dachau in so bili obsojeni na zaporne kazni od 12 do 20 let.

LONDON, 23. — Danes se je sestal Svet namestnikov zunanjih ministrov Atlantskega pakta. O razgovorih niso dali nobenega pojasnila. Svet se bo sestal ponovno jutri popoldne.

WASHINGTON, 23. — Department za sodstvo je uradno obtožil ameriško KP, da jo vodi sovjetska vlada.

78 mrtvih in 300 ranjenih pri železniški nesreči v ZDA

NEW YORK, 23. — Na periferiji Long Islanda se je včeraj popoldne zgodila grozna železniška nesreča. Trčila sta dva vlaka. Oba sta prihajala iz Pennsylvanije, od koder sta odpotovala z nekaj minut razlike drug za drugim. Vlaka sta prevažala 2500 ali 3000 potnikov, ki so se na dan pred narodnim praznikom Thanksgiving peljali domov. Takoj ko se je razširila vest o nesreči, so na kraj nesreče prišli gasilci in policija.

Po prvih vesteh je kazalo, da je nekaj mrtvih, toda ko so reševalci znašli pred kupom zvitega železa in razbitih vozov, so šele spoznali obseg te nesreče. Reševanje so organizirali v velikem obsegu. Mobilizirali so vse rešilne avtomobile bolnišnic v New Yorku. Pri reševanju so pomagali tudi potniki, ki so ostali živi. Po zadnjih vesteh zraša število ranjencev 300, od teh je mnogo hudo ranjenih. Reševalne skupine so neprenehoma delale 7 ur med razbitinami ob umetni svetlobi obločnic, dokler niso potegnile izpod železja zadnjega 78. mrtveca. 111 ranjencev so poslali v bližnje bolnišnice, veliko drugih pa so kar v bližnjih hišah obvezali in jim nudili prvo pomoč. Amputacije in transfuzije krvi so v nujnih primerih opravili kar na kraju nesreče ob svetlobi reflektorjev. Pri reševanju so pomagali tudi civilisti s svojimi avtomobilisti, s katerimi so prevažali ranjence v bolnišnico. Za končno ugotovitev števila mrtvih in ranjenih so morali čakati do prihoda ogromnih žerjavov, ki so začeli dvigati zvito železje, oziroma ostanke železniških vozov.

Policijsko poveljstvo je javilo, da se je nesreča zgodila včeraj ob 18.30 po krajevnem času (24.30 po italijanskem času) kmalu zatem, ko se je prvi vlak ustavil. Policijsko poročilo pravi dalje, da se je nesreča zgodila na progi New York-Jamaika vzhodno od New Gardensa. Oba vlaka sta vozila proti vzhodu. Drugi vlak je trčil v zadnje vagone prvega pray v času, ko se je na progi vozilo na tisoče potnikov med New Yorkom in predmestji. Namestnik okrožnega tožilca Thomas Cullen je javil, da bo izvršil preiskavo na kraju nesreče ter je odredil, naj pridržijo osebje obeh vlakov, da se ugotovi krivda.

Okrožni tožilec Charles Sullivan je izjavil, da je strojevodja vlaka, v katerega se je zaletel drugi vlak, pripisal vzroke nesreče slabemu delovanju zavor. Strojevodjo je policija pridržala, medtem ko so merodajne oblasti začele pregledovati zavore obeh vlakov. Po strojevodjevem pripovedovanju so odpovedale zavore njegovega vlaka, medtem ko je on iz previdnosti zmanjšal brzino na 24 km na uro na postaji Jamaika, prvi po Manhattanu. Istočasno je slišal udarec, s katerim se je drugi vlak zaletel v zadnje vozove prvega. Strojevodja

TRŽAŠKI DNEVNIK

III. SEJA GLAVNEGA ODBORA ZA NOVOLETNO JELKO

LETOŠNJA NOVOLETNA JELKA bo po željah naših najmlajših

Priprave so v polnem teku, toda še je potrebna pomoč v tej ali oni obliki, da bo uspeh otroškega praznovanja še večji kot lansko leto

Priprave za letošnjo novoletno jelko so v polnem teku. Čeprav je do tega otroškega praznika še dober mesec, se glavni odbor, kot tudi tajništvo odbora z novoletno jelko trudi ta, da bi v najkrajšem času rešila vsa vprašanja, ki bodo na kakršen koli način lahko prispevala k čim večjemu uspehu te dobrodelne akcije, ki je žela že pretekla leta med našimi najmlajšimi toliko odobravanja in navdušenja.

Tako se je včeraj popoldne sestalo tajništvo odbora za novoletno jelko, takoj za tem pa so imeli svojo tretjo sejo člani centralnega odbora za novoletno jelko, ki so soglasno sprejeli sledeči dnevni red:

1.) poročilo izvršenega dela;
2.) bodoče naloge;
3.) razno.

Prva točka dnevnega reda je bila zelo obširna, saj je bilo treba razpravljati o neštetih stvareh, ki jih bo moral glavni odbor rešiti pred tem otroškim praznikom. Predvsem bo treba seveda rešiti vprašanje dvorane, kjer naj bi bila glavna prireditev. Člani glavnega odbora, ki so sprejeli nalogo rešiti to vprašanje, so na sestanku poročali o že napravljenih korakih v tem pogledu ter izjavili, da bodo glede dovoljenj in drugih potrebnih dokumentov storili vse potrebno, da bodo vsa dovoljenja pravočasno rešena. Tudi vprašanje dobave smrekovih drevesc je skorajda popolnoma rešeno, prav tako tudi vprašanje nabave igrač in pa slovenskih in italijanskih mladinskih knjig, ki jih bodo mali obdarjenci dobili v darilnih paketih.

Tov. Reschitzeva je na kratko poročala o poteku sestanka, ki so ga imele članice ASIZZ s člani Slovenskega narodnega gledališča, predstavnikom ljudske prosvete in predstavnico pionirske organizacije, na katerem so razpravljali o načinu, kako bi na čim lepši način tudi letos obdarovali naše otroke. Na predlog članov Slovenskega narodnega gledališča je bilo sklenjeno, da se bo obdaritev vršila na približno enak način kot lansko leto, da pa bodo pri letošnjih obdaritvah sodelovali v vlogah Dedka Mraza in njegovih spremljevalcev mlajši člani narodnega gledališča, ki bodo to delo prav gotovo zelo radi sprejeli. Želeti bi bilo seveda, da bi se skupine, ki bi hodile obdarovat otroke povečale ter da bi jih bilo vsaj 5, s čemer bi bilo v precejšnji meri pospešeno delo razdeljevanja darilnih paketov.

Takoj za tem je tov. Reschitz podala kratek pregled o delu ASIZZ v zvezi s pripravami za novoletno jelko. Poudarila je da je bilo do sedaj že 11 množičnih sestankov, ki so bili precej dobro obiskani in na katerih so žene razpravljale o važnosti te dobrodelne akcije, ki bo tudi letos osrečila čim večje število tržaških otrok. Tržaške žene so hotele dokazati, da hočejo biti tudi letos na prvem mestu v pripravah. Tako so se že v skoraj vseh okrajih zbrale številne skupine, ki hitijo s šivanjem in pripravljanjem vsakovrstnih igrač, katere naj bi razveselile majhne obdarovance. Pri tem seveda niso pozabile na drugo nič manj važno delo, t. j. nabiralno akcijo. Bile so že razdeljene nabiralne pole in kot vse kaže, so se naše žene tudi tega dela lotile z vso resnostjo. Tudi pri razdeljevanju pisem raznim trgovcem in podjetnikom, v katerih se odbor za novoletno jelko obrača na omenjene za denarno podporo, so bile naše žene zelo pridne.

Da bi bil letošnji uspeh novoletne jelke kar največji, so se v vseh okrajih osnovali odbori za novoletno jelko, ki imajo nalogo voditi vse delo, skrbeti za nabiralne pole, za popisovanje otrok, za izvedbo kulturne prireditve v počastitev novoletne jelke itd. Novoustanovljeni odbori so se že z vso resnostjo lotili dela in kot vse kaže hoče vsak izmed teh pokazati svojo delavnost s tem, da bo opravil vsa pripravljalna dela za novoletno jelko kar najbolje in v čim krajšem času.

Po živahni diskusiji v zvezi z vsemi zgoraj omenjenimi točkami o izvršenem delu so navzoči člani centralnega odbora prešli na drugo točko dnevnega reda, bodoče naloge. Glavni odbor bo moral predvsem skrbeti za dovoljenje za dvorano, kjer bo glavna razdelitev daril. Prav tako bo treba poskrbeti za prenos smrekovih drevesc, ki morajo biti še pravočasno v Trstu. Glede prireditev ob razdeljevanju darilnih paketov so se navzoči sporazumeli, naj bi se te vršile 28., 29. in 30. decembra. Prav tako bo naloga glavnega odbora in še prav posebno odborov za novoletno jelko posameznih okrajev, da izberejo tovariše in tovarišice, ki bodo že v prihodnjem tednu pričeli s pobiranjem denarnih prispevkov pri vseh tistih, na katere so bila naslovljena že zgoraj omenjena pisma. Odbori posameznih okrajev bodo morali prav tako tedensko poročati o uspehu nabiralne akcije. Glavno delo glede propagande čaka seveda naše časopise, ki bodo morali posvetiti letošnji novoletni jelki precej pažnje.

Da bi bila propaganda v tem smislu čimbolj uspešna, so navzoči člani predlagali, da bi bila v časopisih objavljena razna gesla, ki bi opozarjala tržaško prebivalstvo na važnost tega otroškega praznika.

V tretji točki dnevnega reda so navzoči člani predlagali, da bi se glavni odbor pobrigal letos za izvedbo pravljičnega gozda, ki bi prav gotovo pritegnil vse tržaške otroke. Seveda bo treba proučiti, koliko bi bilo stroškov s tako prireditvijo. Tov. Reschitz je nato še javila, da bo prispel v Trst že v tem tednu film o letošnjih počitniških kolonijah, ki ga bodo v prihodnjih tednih predvajali v raznih okrajih v počastitev novoletne jelke.

Nalog, ki jih bo treba rešiti, je precej: tudi volje ne manjka in zato smo prepričani, da bo letošnja novoletna jelka uspela tako, kot si želimo mi in kot si predvsem želijo naši najmlajši.

V vsako slovensko hišo lepi, poučni in neobhodno potrebni

KOLEDAR OF

za leto 1951

in tri obsežne leposlovne in poučne knjige Prešernove knjižnice.

Nabavite si jih pravočasno, da ne ostanete praznih rok!

Delavci!

Poslušajte danes zvečer ob 19.45 radiooddajo Trst - jugoslovanske cone na valovni dolžini 212.4 m. Govoril bo tov. B. Petronio o slovenskih in italijanskih delavcih v obnovi razrednih sindikatov STO.

Izvoljeno tajništvo ERS za mešano stroko

Pretekli teden se je sestal glavni odbor novoustanovljenega Enotnega razrednega sindikata za mešano stroko, da bi izvolil člane tajništva. Za člane tajništva so bili izvoljeni naslednji tovariši glavnega odbora: predsednik Ludvik Pernarčič; podpredsednik Stane Pertot; organizacijska sekretarka Draga Terčon; administrativni tajnik Ferruccio Fabian; referent za propagando Domenico Soban.

Pomorščaki v stavkovnem gibanju

V teh dneh so stopili v 24-urno protestno stavko pomorščaki. Takoj po zaključku uspele stavke so pomorščaki nadaljevali s stavkovnim gibanjem, ki se bo prav gotovo še poostrilo, če bi lastniki pomorskih družb ne hoteli sprejeti zahtev svojih uslužbencev.

Da bi bil uspeh stavkovnega gibanja čim večji, so se v teh dneh zbrali pomorščaki na svojih skupščinah, na katerih so razpravljali o nastalem položaju po omenjeni 24-urni protestni stavki ter sklenili, da nadaljujejo s stavkovnim gibanjem, dokler lastniki pomorskih družb ne bodo spremenili svojega stališča

Nagrade za umetniško dejavnost

Glavni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Tržaško ozemlje

razpisuje ob 10LETNICI USTANOVITVE OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA osem nagrad s področja leposlovja, upodabljajoče umetnosti in glasbe.

Natečaj velja za najboljša neobjavljena leposlovna dela (novela, povest, drama), likovna dela (slika, kip) in glasbena dela, ki obravnavajo tematiko narodnoosvobodilne borbe na Tržaškem:

s področja leposlovja dve nagradi (50.000 in 25.000 lir);

s področja upodabljajoče umetnosti 4 nagrade (dve po 50.000 in dve po 25.000 lir);

s področja glasbe dve nagradi (50.000 in 25.000 lir).

Natečaja se lahko udeleže umetniki, ki delujejo na Tržaškem ozemlju.

Pisatelji, slikarji ali kiparji in glasbeniki, ki se žele udeležiti natečaja, naj pošljejo svoja dela do 31. marca 1951 Glavnemu odboru OF (Ul. R. Manna 29). Delo naj ne bo podpisano, pač pa mora biti opremljeno z geslom; v posebni kuverti, ki naj ima geslo, naj bo avtorjev naslov.

Izid natečaja se bo objavil 27. aprila 1951.

Glavni odbor OF se ne obvezuje, da nagrajena dela tudi odkupi.

KOLEDAR

Gledališče - Kino - Radio

Petek 24. novembra
Janez, Jeca

Sonce vzide ob 7.16, zatone ob 16.27. Dolžina dneva 9.11. Luna vzide ob 15.54, zatone ob 7.17.

Jutri sobota 25. novembra

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo «Vojka Smuc» bo imelo v soboto 25. t. m. ob 20 v društvenih prostorih v Ul. R. Manna 29 komemoracijo za padlo borko Vojko Smuc, po kateri nosi društvo svoje ime. Komemoracijo bo izpolnil kulturni program.

Na komemoracijo vabimo vse članstvo in vse naše simpatizerje.

* * *

PD S. JENKO priredi nocoj ob 20.30 literarni večer v proslavo pesnika Simona Jenka v običajnih prostorih v Ul. R. Manna 29. Predavatelj je tov. prof. Benulič.

SHPZ

PREDAVANJE ZA PEVOVODJE

V nedeljo 26. novembra t. l. bo ob 10 dopoldne v Ulici R. Manna 29 predavanje za pevovodje.

«PRAKTIČNA NAVODILA PEVOVODJEM»

je naslov predavanja tovariša Milana Pertota. Za razlago predavateljevih izvajanj bo služil Komorni zbor pod vodstvom U. Vrabca.

SINDIKALNE VESTI

Člani organizacijskega odbora za ustanovni kongres Zveze razrednih sindikatov naj se zberejo v ponedeljek 27. t. m. ob 19 v Ul. R. Manna 29.

Prošnje za občinska stanovanja v Sv. Križu

Stalni prebivalci Sv. Križa lahko do 27. novembra vložé prošnje za stanovanja pri občinskem delegatu desetega sektorja. Stanovanja je zgradila tržaška občina.

Černe in Coloni v galeriji Skorpijon

Razstava kiparja Černeta in slikarja Colonija je odprta vsak dan v galeriji Skorpijon od 9 do 13 in od 16 do 20.

KINO

Rossetti. 16.15: «V imenu božjem», John Wayne.
Excelsior. 16.30: «Dvanajst jih je, ki ga kličejo očka».
Fenice. 16.00: «Ljubimci zakopanega mesta».
Filodrammatico. 16.00: «Zenske in lopovi», A. Nazzari.

Alabarda. 15.30: «Greh Lady Considyne», Ingrid Bergman.
Armonia. 15.15: «Mestne sužnje», Ginger Rogers.
Garibaldi. 14.30: «Zvon za Adama», Gene Tierney.
Ideale. 15.30: «Strahopetnost in arena», Totò.
Impero. 15.30: «Kronika ljubezni», Massimo Girotti.
Italia. 16.00: «Večna simfonija», W. Hunt.
Kino ob morju. 16.00: «Praznik».
Savona. 15.00: «Potepuhi pod luninimi žarki», bratje Ritz.
Viale. 16.00: «... in življenje teče dalje», C. Colbert.
Vittorio Veneto. 16.00: «Veliki grešnik», Gregory Pieck, Ava Gardner.

Adua. 16.00: «Mornar Simbad», D. Fairbanks.
Azzurro. 16.00: «Rdeči čevelčki», A. Walbrook.
Belvedere. 15.30: «Srečanje v Baatanu», Lana Turner.
Marconi. 15.30: «Bela orhideja», B. Stanwyck.
Massimo. 15.00: «Pomlad», Jeanette Mac Donald.
Novo cine. 14.30: «Dvoboj pod soncem».
Odeon. 16.00: «Izgubljeni ljubimci».
Vittoria. 16.00: «Trije mušketirji iz Missourija».
Sv. Vid. 15.30: «Dogodivščine v Bombayu», C. Grable.
Venezia. «Prehod v Hong-Kongu».

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Al Cammello, V. XX Settembre 4; Codermatz, Ul Tor S. Piero 2; Godina, Trg sv. Jakoba 1; S. Sabba, Trg Valmaura; Vielmetti, Borzni trg 12; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju imata stalno nočno službo.

RAZSTAVA NAČRTOV ZA TRŽAŠKI VELESEJEM

Danes ob 12 bo odprta v velesejmski dvorani v Ul. Ippodromo 18 razstava načrtov za velesejmske zgradbe in lepake 1951.

Razstava bo odprta do nedelje od 9 do 12 in od 15 do 18.30.

STRELSKE VAJE NA SESLJANSKEM STRELIŠČU

TRST, 20. (PIO) — Na protiteltalskem strelišču v Sesljanu bodo streljali s strojnicami danes 24., 27. in 30 novembra od 8. do 17 ure in 25. novembra od 8. do 12. ure.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V nedeljo 26. t. m. ob 20. uri gostovanje v gledališču v KOPRU z igro Mirka Božiča

«Umik»

Vlogo Mire Novakove igra Zlata Rodoškova

Gledališče Verdi

V soboto 25. t. m. ob 20 bo premiera Wagnerjeve opere «Walkira» v originalu.

Predstava je za red B (parter in loža) in C (balkon in galerija).

RADIO JUGOSL. CONE TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 212.4 m ali 1412 kc)

PETEK 24. 11. 1950.

6.30: Jutranja glasba; 6.45: Poročila v ital. in objava sporeda; 7.00: Napoved časa - poročila v slov.; 7.15: Jutranja glasba.

12.00: Opoldanski koncert; 12.30: Massenet: balet «Cid»; 12.45: Poročila v ital. in objava sporeda; 7.00: Napoved časa - poročila v slov.; 13.15: Pevski koncert tenorista Oskarja Zornika; 13.50: Nova Jugoslavija: Potopljene zaklade dvigajo (slov.); 14.00: Igra Mali ansambel Radia Ljubljana; 14.30: Pregled tiska v ital.; 14.45: Pregled tiska v slov.

17.30: Politične aktualnosti (it.); 17.40: Italijanska lahka glasba; 18.00: Sportni pregled (ital.); 18.15: Klavirski koncert Zorka Bradač; 18.45: Poročila v hrvatščini; 19.00: Glasbena medigra; 19.15: Poročila v ital.; 19.30: Napoved časa - poročila v slov.; 19.45: Sindikalna vprašanja (it.); 20.00: Uganite kaj igramo (slov.); 20.30: Slušna igra (ital.); 21.30: Zabavni orkestri; 22.00: Ljudska univerza - 1000 let slovenske zgodovine: Slovenci do leta 1200 (slov.); 22.15: Baletna glasba iz oper; 22.45: 15 minut večernih melodij; 23.00: Zadnja poročila v ital.; 23.05: Zadnja poročila v slov.; 23.10: Objava dnevnega sporeda za naslednji dan; 23.15: Plesna glasba; 23.30: Zaključek.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 23. novembra 1950 se je v Trstu rodilo 13 otrok, umrlo je 5 oseb, porok pa je bilo 6.

Cerkvene poroke: kemik Onorio Feresin in gospodična Romana Varani, desetar ameriške vojske Raymond J. Bright in gospodinja Luigija Pelencig, novinar Fulvio Apollonio in študentka Lidija Sau-Gallo, električar Giulio Rovattini in šivilja Giovanna Sfiligoj, inženir Giorgio dr. Sabelli in gospodinja Ada Taccheo, geometer Sergio Giachin in šivilja Ana Maria Trevisan.

Umrli so: 86-letna Marija Decarli vd. Spadaro, 60-letna Carolina Zei por. Zanardo, 71-letni Cesare Pasini, 72-letni Giovanni Bergamasco, 25-letni Luciano Delesi.

Zakon o zaščiti mater - delavk

Vojaška uprava pripravlja posebno odredbo v zvezi z razširitvijo določb, ki jih vsebuje zakon št. 860 z dne 26. avgusta 1950 o «Fizični in ekonomski zaščiti mater delavk«, tudi na Tržaško ozemlje.

Dodatek, priključen dosedanjim prispevkom, bo sledeč:

a) za industrijski sektor 0.53 odst. na prejemke;

b) za trgovinski sektor 0.31 odst. na prejemke;

c) za sektor uslužbencev zavarovalnic in posojilnic 0.20 odst. na prejemke;

č) za sektor poljedelstva 0.45 odst. na prejemke, ki se pa lahko spremeni v stalen dodatek. Ta dodatek lahko določi samo Urad za enotne dodatke v poljedelstvu.

Omenjeni dodatek stopi v veljavo že pri izplačevanju prve plače po objavi omenjenega obvestila.

Industrija in trgovska podjetja, kot tudi zavarovalnice in posojilnice bodo ta dodatek izplačale v višini 6 odst. za delavce in v višini 3.5 odst. za uradnike.

Tri nesreče pri delu

V glavni bolnišnici se je včeraj ob 11.15 ponesrečila 43-letna bolniška uslužbenka Livija Fonda iz Skednja 214, ki so jo zaradi verjetnega zloma leve noge sprejeli s prognozo 30-dnevnega zdravljenja na ortopedski oddelek. Nesreča se ji je pripetila pri čiščenju okenskih šip, ko je po naključju padla z neke več metrov visoke lestve.

Na isti oddelek pa so poleg nje sprejeli še 37-letnega ribiča Lina Penatellija iz Benetk in 50-letnega težaka Domenica Tomaca iz Trsta, Ul. Torrebianca 21. Prvi se je ponesrečil pri ribolovu na ribiški ladjici «Sv. Peter» ob devinski obali, drugi pa pri delu v tovarni Ilva. Medtem ko bo ribič že v nekaj dneh zdrav, bo moral težak zaradi verjetnega zloma leve noge ostati najbrže 30 dni v bolniški oskrbi.

Trčenje kamiona z jeepom

Po avtocesti je včeraj ob 12.45 z Opčin proti Tržiču vozil kamion GO 4665, ki ga je šofiral 43-letni šofer Andrej Brajnik iz Gorice. Ko pa je privozil do križišča s cesto, ki pelje na Prosek, se je zaletel v neki ameriški jeep, ki je bil po trčenju precej razbit, medtem ko je bil njegov šofer k sreči le lažje poškodovan.

Prosvetno društvo «S. Škamperle» pri Sv. Ivanu je polagalo letni obračun

22. novembra t. l. so se zbrali člani Prosvetnega društva «S. Skamperle» na občnem zboru, da pregledajo delo, ki ga je društvo opravilo v zadnjem poslovnem letu. V poročilu predsednika tov. Milka Skrapa je bilo govora o nalogah in pomenu ljudsko - prosvetnega dela, ki mora pri nas v prvi vrsti služiti utrjevanju narodne zavednosti. Ob vprašanju, kako utrjevati narodno zavest, stopa najbolj v ospredje vprašanje mladine, katero vse preveč zaposluje šport, za kulturno udejstvovanje pa se skoraj ne meni.

V svojem poročilu se je nato predsednik dotaknil delovanja prosvetnega društva. Poudaril je, da je SHPZ ugotovila, da spada prosvetno društvo «S. Skamperle» med naša najbolj delavna prosvetna društva in je bilo za to tudi nagrajeno s Prešernovo nagrado. Po zaslugi priljubljenega pevovodje Franca Venturinija in po zaslugi vztrajnosti pevcev je zbor imel veliko število uspelih koncertov. Sodeloval je pri številnih prireditvah in komemoracijah. Največji uspeh pa je zbor imel na turneji po Jugoslaviji, ko je obiskal Bosno. Predsednik pevskega zbora tov. Mirko Švab, je zastavil vse svoje sile za razcvit pevskega zbora in bil s tem v izdatno pomoč pevovodji. Poleg tega je predsednik pohvalil vzorno delovanje knjižničarke Tončke Kolarič, ki obnavlja knjižnico, katera vsebuje danes 130 knjig.

V svojem poročilu je knjižničarka razložila, kako se nova knjižnica razvija od časa, ko so se kominformisti nasilno prilastili okoli 500 knjig, ki so bile last prosvetnega društva. Tov. Milko Skrap pa je ugotovil, da je bilo v preteklem letu tudi precej nalog nerešenih. Tako bo na primer treba v prihodnjem letu rešiti vprašanje dramske družine, ki se že organizira. Poleg tega bo društvo ustanovilo lutkovno gledališče in šahovski odsek. Predsednik društva je pohvalil mladince, ki delujejo v folklorni skupini.

Po predsednikovem poročilu so sledila vzorna poročila tajnice, blagajničarke, poročilo pevskega odseka in pa knjižničarke. Po pečitanih poročilih je bil stari odbor s pohvalo razrešen dosedanjih dolžnosti.

Pred volitvami v novi odbor je povzel besedo predsednik SHPZ tovariš dr. Andrej Budal ter pozdravil občni zbor. Pozval je člane prosvetnega društva «S. Škamperle» k nabiranju novih članov, kajti Sv. Ivan ne sme izgubiti slovensko lice, čeprav hočejo to storiti z zidanjem stanovanjskih blokov, v katere naseljujejo izključno Italijane. Prosvetno društvo «S. Skamperle» mora postati središče za Slovence, ki prebivajo pri Sv. Ivanu. Dotaknil se je tudi vprašanja mladine, na katero naj bi vplivali starejši ljudje. Mislitj bi bilo treba tudi na to, da bi dali športu novo obliko, ki bi pritegnila mladino. Ob koncu je želel, da bi se društvo čimbolj osamosvojilo ter delovalo iz lastnih moči, iz lastne iniciative. Odnos med SHPZ in društvom naj bil podoben odnosu kakršen vlada v družini, ko otroci doraščajo ter postajajo vedno bolj samostojni.

Pri volitvah novega odbora je bil ponovno izvoljen za predsednika Prosvetnega društva «S. Skamperle» tovariš Mirko Skrap ter z njim večina dosedanjih odbornikov.

Prepričani smo, da je vodstvo prosvetnega društva «S. Skamperle» v sposobnih rokah, kar se bo pokazalo v bodoči sezoni ob prirastku števila novih članov, ob delovanju pevskega zbora, dramske skupine, knjižnice, šahovskega odseka, lutkovnega gledališča in folklorne skupine.

OBČNI ZBOR DRUSTVA SLOVENSKIH SREDNJESOLCEV bo v soboto 25. novembra ob 20. uri v Ul. R. Manna 29. Vabljeni so vsi člani društva.

Pevski zbor Prosek-Kontovel gostuje jutri v koprskem gledališču

V soboto 25. novembra bo nastopil v koprskem gledališču v okviru tedna slovenske kulture moški in mešani pevski zbor s Proseka - Kontovela. Zbor, ki ga bomo tega dne slišali ima že staro tradicijo. Doživeti je moral tudi mnogo preganjanj in kriz. Toda ljubezen do slovenske pesmi je bila gonilna sila in dajala pevcem moči, da so premagovali vse ovire. Fašistična zakonodaja je hotela ne samo s paragrafi zatreti našo pesem. Takratni režim je mislil, da mu bo to uspelo z razpustom prosvetnih društev in pevskih zborov, toda hudo se je zmotil. Pevci so se zatekli pod okrilje cerkvenega zbora, kjer so še nadalje gojili slovensko pesem. Najmlajši pa so se zatekli v ilegalo. Pod vodstvom tovariša Emila Cibica so osnovali moški oktet. Njih delovanje pa ni moglo ostati dolgo prikrito. Celoten oktet s pevovodjo vred je moral zaradi slovenskega petja prestati zapor in konfinacijo. Toda tudi to ni oplašilo vrlih pevcev. Kljub razredčenim vrstam proseških in kontovelskih pevcev se je naša pesem oglašala celo v času vojne vihre. Izrabili so vsako priliko, tudi pogrebe, da so lahko zapeli našo pesem.

Takoj po osvoboditvi pa so dali duška svojemu dolgemu zatajevanju s koncertom na Kontovelu pod vodstvom došlega učitelja Justa Martelanca. Z vztrajnim in resnim delom je zbor kmalu postal eden najboljših mešanih zborov na Tržaškem ozemlju. Prirejal je koncerte in nastopal v radiu ter s tem dajal pobudo še neorganiziranim pevcem in pevkam Pevska tradicija Proseka Kontovela je dosegla vrhunec v letu 1948, ko je Prosek-Kontovel imel kar tri zbore, in sicer mešanega pod vodstvom tov. Emila Cibica, mladinskega pod vodstvom tov. Zdravka Kanteta ter ženski zbor pod vodstvom tov. Viktorja Čermelja. Nesrečna resolucija Informbiroja pa je tudi tu prizadejala ogromno škodo, tako da je začasno prenehalo vsako delovanje. Na prvi Prešernovi proslavi, ki je bila po tem dogodku, ni nastopal pevski zbor. Nastopil je le solist tov. Ljubo Stoka, ki je zapel nekaj Prešernovih pesmi, katerega je spremljal pri klavirju tov. Viktor Čermelj. Ta nastop pa je dal pobudo štirim mladeničem da so ustanovili kvartet, iz katerega se je kmalu nato razvil moški oktet. Toda tudi ta je moral doživeti teror vidalijevcev pri pevskih vajah. Z neumornim delom pa si je pridobil zaslombo ljudi, ki so bili željni slovenske pesmi. Prvič je oktet nastopil na proslavi 50letnice pevskega zbora «Lipa» v Bazovici. S tem nestopom so pridobili mnogo simpatij, da so lahko razširili svoje vrste. Na koncertu ob občnem zboru SHPZ so že nastopili kot moški zbor. Po tem nastopu pa so začeli pristopati k zboru tudi mnogi starejši pevci, tako da šteje danes zbor 40 svežih moških glasov, ki ga vodi pevovodja Viktor Čermelj. K petju so se pričele javljati tudi pevke in tako imamo danes na Proseku-Kontovelu tudi mešani pevski zbor, ki šteje 80 pevcev in pevk.

Upamo, da bo zbor v Kopru z lepo slovensko pesmijo navdušil in nudil prijeten večer.

S kolesa je padel

Po prvo zdravniško pomoč v bolniško ambulanto je včeraj ob 14.30 prišel 50-letni Guglielmo Pavone iz Ul. F. Severo 115, ki se bo moral zaradi poškodovanih prsi in levega kolena zdraviti najmanj 6 dni. Kot je povedal zdravniškemu osebju, se je ponesrečil malo prej v predoru, ki veže Seneni trg z Istrsko cesto, kjer je padel s svojega kolesa.

* * *

Ob 14.45 pa je isto bolniško osebje obvezalo 60-letnega Josipa Sterginca iz Ul. Giulia 9, kateremu je neki Antonio Beletto z udarcem s pestjo razbil nosni hrustanec. Zdravniki so mnenja, da se bo moral zdraviti okoli 8 dni.

SODNA KRONIKA

Oproščen zaradi pomanjkanja dokazov

V neki gostilni v Ul. Fornelli 2 je bil 28. januarja letos v zgodnjih urah med gosti tudi neki 20-letni Alojzij De Micheli, ki se je moral včeraj zagovarjati pred tukajšnjim okrožnim sodiščem, obtožen, da je takrat gostilničarju Ernestu Buzaju iz njegove aktovke ukradel 13.400 lir. Aktovko z denarjem je gostilničar takrat pustil na neki mizi, sam pa odšel na stranišče. Ko se je vrnil, je z razočaranjem ugotovil, da je njegova aktovka prazna, njegov sum pa je padel na včerajšnjega obtoženca, ki je edini izmed gostov v njegovi kratkotrajni odsotnosti zapustil lokal. Obtoženec je včeraj, kot že prej na policiji, odločno zanikal očitano mu dejanje, sodišče pa je delno sprejelo tezo njegovega branilca odv. Kezicha, ki je zahteval ali oprostitev, ker obtoženec dejanja ni izvršil ali pa zaradi pomanjkanja dokazov in obtoženca v tem smislu oprostilo.

Zaradi pasjega laježa

Isto sodišče je nato razpravljalo proti 26-letnemu Gvidu Scoriju s Furlanske ceste 33, katerega je tožil neki Filip Orlando, češ da mu je prvi z udarci srpovega ročaja prizadejal več poškodb. Dogodek sam sega precej v preteklost, točno v leto 1949. Bilo je 21. maja istega leta okoli polnoči, ko se je Orlando vrnil domov, njegova žena pa mu je povedala, da se je malo prej sprla z obtožencem zaradi lajanja nekega psa. Orlando je nato takoj stekel na Scorijev dom in od njega zahteval nekaj pojasnil. Kot pa je v takih primerih običaj, sta najprej dvignila glas, nato pa prešla iz besed na dejanja in se stepla. Ker pa je bila Orlandinijeva zasebna tožba formalno pomanjkljiva, je sodišče obtoženca oprostilo.

Predsednik sodišča dr. Picciola, javni tožilec De Franco, zapisnikar Pivk, zastopnik zasebne stranke F. Presti, branilec odv. Kezich.

ADEX - izleti

10. DECEMBRA t. l. bo izlet v POSTOJNO, ROVINJ in TOLMIN

Prijave sprejema do 25. novembra «ADRIA-EXPRESS», Ul. F. Severo 5b, tel. 29-243.

NOVE SLOVENSKE KNJIGE!

Goethe: PESMI, vezano v platno . . . . . 800.— lir
DELA O. ŽUPANČIČA, V. del, platno 480.— »
Prežihov V.: DOBERDOB, polplatno . . . . 500.— »
Belinski: ČLANKI IN ESEJI, platno . . . . 780.— »
GOSPOD IN HRUŠKA, broširano . 250.— »

DOBITE JIH V SLOVENSKIH KNJIGARNAH V TRSTU IN V GORICI.

SLAVA PADLEMU BORCU!

Tov. Jordan Rabar

Tovariš Rabar se je rodil v Trstu 5. decembra 1923 in še preživljal kot mehanik. 23. septembra 1944 je odšel v partizane in tam postal borec Istrskega odreda. Padel je pred šestimi leti, to je 24. novembra 1944 pri Novem gradu.

Slava njegovemu spominu!

IZVLEČEK TAJNIŠKEGA POROČILA NA OBČNEM ZBORU ZVEZE PROSVETNIH DELAVCEV

V obrambi razrednih pravic in slovenske šole

V prelomnih dneh, ko so nas kominformistični voditelji izključili in smo ostali kakor oaza v puščavi kominformističnih sindikatov, smo naše vrste strnili in vse valove napadov z uspehom odbili. V letu 1949. se je naša organizacija izkristalizirala. Nismo zašli v neplodna raziskavanja, temveč smo samo poderčali, da je pot, katere se od ustanovitve držimo, pravilna in smo ji zvesti. Člani našega združenja so delavci prosvetnih in kulturnih ustanov, ne glede na narodnost, veroizpoved in politično opredelitev. Priznati moramo pa razredno borbo, ker živimo v krajih, kjer vlada *kapitalistični sistem*, ki priznava delavskemu razredu tem manj pravic, čim manj se zanje bori. Člani Zveze prosvetnih delavcev se moramo zavedati, da izvaja na nas ta sistem razen socialnega tudi nacionalen pritisk. Vladajoči razred italijanske šovinistične reakcije potiska slovenske ročne delavce in izobražence z našimi ustanovami vred v vrsto manjvrednosti. Zato naj vzame na znanje oni, ki krivi hrbtenico pred zatiralcem, da socialno in narodnostno škodi slovenskemu delovnemu človeku. To ugotovitev smo poderčali v letu 1949.

Ustanavlja se že šesta sindikalna zveza. Moč razrednih sindikatov narašča. To naraščanje sicer ni najhitrejše, kajti težko delo je razočaranega človeka prebuditi iz pasivnosti in ga postaviti na stražo, čeravno na stražo svojih interesov. Težave so, vendar delavec razmišlja, primerja in prihaja vedno do zaključka, da doseže uspehe za izboljšanje svojega položaja samo z odločnimi zahtevami — z borbo.

Naša zveza ni več osamljena, vendar ne smemo pričakovati, da bo mogla zaradi tega nemoteno razviti svojo dejavnost. Vedno bo zadevala ob ovire, ki jih bodo stavili na pot vsi oni, ki so sovražni socialnemu in narodnostnemu dvigu slovenskega življa v Trstu. Italijanska reakcija bi hotela še nadalje pridržati slovenske množice v podrejenih vrstah. Plaši se naših srednjih šol, ki bodo izoblikovale ljudi, sposobne da posežejo v upravne posle tega mesta. V tem strahu hočejo reakcionarne sile zrušiti slovensko šolo. Silovita časopisna gonja, krčenje razredov, nerešene ali pa negativno rešene vloge za otroštev otroških vrtcev, osnovnih šol, dvoletne trgovske, kmetijske šole, zlonamerno premetavanje, zapostavljanje na vsej črti naj stre slovensko šolo. V svoji gonji so se zavedli, da živi tudi sindikat, ki brani slovensko šolo. S pomočjo šolnikov, hlapčevsko pokornim posredno ali neposredno italijanskim šovinistom so hoteli odtrgati učiteljstvo s praporom nadstrankarstva in ustrahovanja od našega sindikata.

Poglejmo na konkretno delo vodilnega odbora. Iz zapisnika izrednega občnega zbora je razvidno, kako se je konstituiral in kako si je razdelil delo. Sestajal se je do velikih počitnic skoraj vsak teden in je imel 25 rednih, 8 izredne seje. Organiziral je otvoritev pedagoške knjižnice, 3 širše sindikalne sestanke, od katerih sta bila 2 v zvezi s pedagoškim predavanjem, 1 pa ob izrednem zboru. Sindikalni zaupniki so se slabo oglašali na sedežu. Novi odbor naj povabi zaupnike, da bodo pogosteje prihajali ob uradnih urah na sedež sindikata, kjer bodo izvedeli za sklepe sprejete na sejah vodilnega odbora. Le tako se bo izboljšalo obveščanje članov.

Glede obrambe interesov članstva je sindikat večkrat interveniral pri šolski oblasti in predstavnikih anglo - ameriške uprave. V prvi vrsti je sindikat pojasnjeval položaj začasnega učiteljstva na ten tleh in predložil dopis za pridobitev stalnosti v službi. Vloga je bila zavrnjena. Res je, da za stalnost slovenskega učiteljstva ni pravne osnove, vendar pa je že skrajni čas, da oblast uzakoni slovenske šole in sistemizira službena mesta. V zvezi s pridobitvijo stalnosti je upokojitev učiteljstva, ki ima zadostno dobo službe. Starejši bolni učitelji in profesorji so izpostavljeni nevarnosti, da v primeru nesposobnosti za službo ostanejo brez vsakih sredstev. Glede stalnosti v službi so prizadeti vsi mladi učitelji, ki službujejo že nekaj let na ten tleh. Tudi oni imajo pravico zahtevati stalnost v službi. Odklonilnega stališča anglo-ameriške uprave ne smemo smatrati za končno rešitev. Zveza bo vedno štela v svojo dolžnost, da v zadevi ne odneha, dokler ne bo učiteljstvu priznana stalnost v službi.

Zveza je protestirala proti kratkemu roku za vlaganje prošenj za namestitev. Podaljšan je bil rok za vlaganje prošenj prosilcem za srednjo šolo.

Sindikat je posredoval pri šolski oblasti glede sestave prednostnih lestvic. Dosegli smo, da so mogli prosilci tudi naknadno predložiti izjave, da imajo pogoje za pridobitev italijanskega državljanstva in stalnega bivališča v Trstu, kar naj bi se upoštevalo pri prednostni lestvici.

Sindikat je interveniral s pismeno vlogo proti vplivanju FSS na učiteljska nameščanja. Dejstvo, da od vseh naših odslovljenih učiteljev in profesorjev, ki so prosili za ponovno namestitev, ni bil nihče nameščen, kaže, da angloameriška oblast ni upoštevala vloge. Zveza je tudi najostreje protestirala proti ravnanju šolskih oblasti pri odklanjanju nekaterih šolnikov, obsojenih še po starih in v Italiji preklicanih sodiščih.

Nadalje je sindikat interveniral glede namestitve naših najmlajših učiteljev. Nihče ne sme ostati brez službe. V primeru, da bi bilo pomanjkanje mest na osnovnih šolah, naj bodo mlade učiteljice začasno nameščene na otroških vrtcih. Vedno naj imajo pri namestitvah prednost učiteljice domačinke.

Potreba po otroških vrtcih je vedno večja. Predvidevajo se otvoritve novih otroških vrtcev. Nevarnost pa je, da bo pri nas premalo otroških vrtnaric. Zveza

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Podružnica uredništva in uprave Primorskega dnevnika v Gorici - Ul. Silvio Pellico 1/II. nadst. - Telefon 11-32

Iz trte zviti dokazi so služili za krivično obsodbo odgovornega urednika Soče

Zlonamerne trditve javnega tožilca o separatističnih tendencah in neresničnost izjave o «avtonomiji Slovencev v Italiji»

V včerajšnji številki našega dnevnika smo na prvi strani zaradi tehničnih preprek objavili samo obsodbo apelacijskega sodišča v Benetkah nad odgovornim urednikom glasila Demokratične fronte Slovencev v Italije «Soče» pisateljem Damirom Feiglom.

Danes objavljamo podrobnosti, kajti tudi iz njih je razvidno marsikaj, kar opravičuje naš sum nad ravnanjem italijanskih vladnih oblasti med našo manjšino.

Po uvodnih formalnostih je sodnik prebral obtožnico proti odgovornemu uredniku.

Za tem je spregovoril javni tožilec. Dejal je, da predstavlja pisanje članka pod naslovom «Dovolj je hlapčevanja» »žalitev državljanskega čuta Slovencev v Italiji».

Glavna njegova ost pa je bila naperjena drugam. Javni tožilec je skušal prikazati, da če daje italijanska vlada «neke vrste avtonomijo» narodnim manjšinam, da zaradi tega te manjšine še ne smejo gojiti odpitvenih teženj. Nadaljeval je, da so Slovenci v Italiji smatrani kot celota in da se z nobenimi sredstvi ne sme razbijati.

Radi bi vprašali gospoda javnega tožilca, če je takrat, ko je govoril o avtonomiji, ki jo Italijanska vlada priznava narodnim manjšinam, mislil na francosko, nemško ali slovensko manjšino, kajti ko je rekel, da ima slovenska manjšina neke vrste avtonomijo, smo ugotovili, da so se mu pojmi nekoliko zmešali.

Za govor, ki ga je imel, bi se lahko temeljitеje pripravil, da bi ne streljal neumnosti vpričo publike in ljudi, ki prav dobro vedo v kakšni stvarnosti Slovenci v Italiji prebivamo.

Tako govoričenje ni samo napaka, ampak namerno potvarjanje resnice. Od sprejema italijanske ustave pa do danes je poteklo po Soči že precej vode in italijanska vlada se še vedno ni spomnila, da bi morala po vzgledu, ki ga je dala pri francoski in nemški manjšini priznati na osnovi republiške ustave manjšinske pravice s posebnim manjšinskim statutom tudi nam Slovencem.

Morda v nekem smislu še važnejše pa je drugo dejstvo, ki je pravtako prišlo do izraza v govoru javnega tožilca.

Javni tožilec je namreč detail, da je iz celotnega pisanja članka razvidno, da se v njem prepleta separatistična tendenca. Kako je do tega zaključka prišel nam ni znano. Prebrali smo članek dvakrat ali trikrat zavijali besede kot se je dalo, toda... pri najboljši volji s trditvijo javnega tožilca ne moremo soglašati.

Če v njegovih ušesih še vedno zvenijo vzkliki goriških Slovencev in Benečanov iz leta 1945, mu ne moremo pomagati. Saj jih niti ne zanikamo. Celo ponosni smo na tiste dase. Dejstvo je samo eno, in sicer, da smo prišli Slovenci pod Italijo zavoljo ljubega miru in pomirjenja med Jugoslavijo in Italijo in če je bila ta žrtev potrebna, jo mi, Slovenci doprinašamo samo da se bo med sosednima republikama preko našega ozemlja in naše žrtve ustvaril most bratskega sodelovanja in medsebojnega razumevanja.

Govorjenje slično govorjenju javnega tožilca pa smo že večkrat slišali. Navadno je za njim sledil napad na napredne Slovence in njihove politične ustanove. Tudi javni tožilec je tedaj nekaj skrival za svojim in to šovinističnim plotom. Kaj je skrival smo zvedeli po enournem čakanju, ko se je sodnijski zbor vrnil iz posvetovalnice. Zvedeli smo za nov napad na zavedne Slovence; to je bil razglas obsodbe odgovornega urednika «Soče» na štiri mesece zaporne kazni pogojno in povračilo sodnih stroškov prvega procesa v Gorici in prizivnega procesa v Benetkah.

Ker so bili dokazi iz trte zviti in v očitnem nasprotju z zakonom in ker so jih sodniki celo uporabili, da so nanje oslanjali svojo obsodbo, je obsojeni Damir Feigel sklenil napraviti priziv na najvišje, to je kasacijsko sodišče v Rim.

Živinozdravniški pregled zaklanih prašičev

Goriško županstvo sporoča vsem kmetovalcem, ki nameravajo letos klati svoje prašiče na domu, da morajo za to prositi dovoljenje občinskega živinozdravnika vsaj 24 ur pred klanjem. Občinski zdravnik bo zaklane prašiče pregledal na domu posameznikov v dneh določenih za živinozdravniški pregled, in sicer:

V mestu vsak ponedeljek, sredo, petek in soboto od 11 do 14.

V Pevmi, Oslavju in St. Mavru vsak torek in petek od 10 do 12.

V Ločniku in Podgori vsak ponedeljek in četrtek od 10 do 12.

V Standrežu vsak torek in petek od 12 do 14.

V primeru, da stanujejo prizadeti kmetovalci daleč izven vasi, bodo ti. vedno z živinozdravniškim dovoljenjem, lahko prinesli živinozdravniku v pregled samo nekaj drobovja, in to ob času in v kraju, ki ga bo določil živinozdravnik sam.

Iz sodnih dvoran

Sostanovalki 32-letna Zei Jurka in Paoletti Katarina por. Tellini sta iz dolgoletnega prijateljstva prešli lanskega februarja zaradi malenkostnih vzrokov v neprijateljstvo ali bolje rečeno v medsebojno sovraštvo. Neplemenita čustva sta kmalu pričeli izražati, in sicer najprej z odklonitvijo pozdrava in molkom, nato pa s slapom grobih in ostudnih psovk. Ko so se odnošaji med njima še poostrili, jih je nek odločnejši napad pripravil pred sodne oblasti. Obe sta preteklo sredo sedeli na zatožni klopi goriške kazenske sodnije kot obtoženki in kot prizadeti stranki. Poleg njiju je sedela tudi 15-letna hčerka Zeijeve Mazzolini Narciza, ki je sledeč materi, ob spopadu s Tellinijevo, prav tako urno obračala jezik in izustila nekaj tako grobih, ki bi jih človek lahko pripisal samo kakšni stari in do mozga pokvarjeni ženščini.

Razprava se je vršila za zaprtimi vrati in pred sodnikom sta se ženski pobotali. Umaknili sta vsaka svojo obtožbo

Brezposelnost ga je privedla do tatvine

Brezposelnost, ki otežkoča življenje številnim prebivalcem naše pokrajine, je že pred leti zajela v svoj krog pomanjkanja in bede tudi 56-letnega Alojza Berlota. V brezdelju in najhujši stiski je Berlot že dalj časa premišljal, kako priti do zaslužka in bil prepričan, da bi prišel do dela edinole s triciklom, s katerim bi lahko prevažal marsikaj. Dolgo je sanjaril o triciklu in le v njem je videl rešitev iz pomanjkanja in lepo življenje pred seboj. Nekega dne, ko se je ta njegova želja še poostrila zaradi jasne predstave boljše bodočnosti, ki se je v zvezi s triciklom polastila njegove domišljije, je Berlot odločno sklenil, da mora na vsak način priti do tricikla.

Ko je predsinočnjim šel po novi cesti, ki pelje iz Ul. Orzoni na Placuto, je zavil v skladišče podjetja Tacchino in se tam nemoten polastil cestnega valjarja. Vesel se je s prsti oprijel gladkega ročaja in valjar je lahkotno tekel za njim po cesti navzdol.

Toda tak prizor ob pozni uri je vzbudil radovednost pri službujočih policistih, ki so Berlota ustavili in ga, kakor da bi vedeli, naravnost vprašali, kje je iztaknil valjar. Od presenečenja, pa še bolj od razočaranja, je Berlot skoraj omedlel in s tresočim se glasom agentom pojasnil, da ga je ukradel in se z njim nameraval dokopati do tricikla in zaslužka. Čeprav se je v njegovi resreči agentom zasmilil, so ga ti vendar morali odvesti v zapor in ga prijaviti sodnim oblastem zaradi tatvine.

TARČENTSKO GOSPODARSTVO IN GORIŠKA PROSTA CONA

Gozdni sadež je predstavljal važen del za preživljanje prebivalstva

S preselitvijo tovarn oziroma ukinitvijo obratovanja je prebivalstvo prisiljeno opustiti misel na zaslužek z obiranjem malin

Prebivalci Terske doline se preživljajo na najrazličnejše načine. Kot smo v zadnjem članku omenili predstavljajo dober vir dohodkov, ki pa zaradi preselitve tovarn za predelavo sadja ne dajo več pravega zaslužka.

Drug način za skromno preživljanje je nabiranje malin.

Tudi ta posel se omeji samo na nekaj tednov, morda na mesec dni največ. Domačini naberejo precejšnje količine tega gozdnega sadeža in ga odpeljejo v Tarčent, kjer ga v tovarni predelajo in napravijo iz njega malinov sok.

Pobiranje malin ne predstavlja nobene nepremagljive težave. Navadno ta posel opravljajo dekleta in otroci, ko je košnja že pri kraju.

Delo ni kdo ve kako dobičkanosno, kajti preden nabiralci najdejo primeren kraj, kjer je obilo tega sadeža, je treba prehoditi precej gozda in to navadno od ranega jutra do poznega večera. Maline navadno zorijo v senčnih gozdovih, kjer noga gozdarja še ni stopila.

Dnevno dobri nabiralci naberejo od pet do šest kilogramov; včasih pa se tudi dogodi da najdejo bogat kraj, takrat se vrnejo domov tudi s štirinajstimi kilogrami sadeža. Vsekakor je odvisna količina nabranega blaga predvsem od sreče; važno vlogo pa igra tudi spretnost nabiralcev, ki znajo poiskati še neobrane grme.

Nabiralci nato spravijo vse maline skupaj in jih oddajo nosaču, da jih odnese v tovarno v predelavo. Nosači seveda niso zaposleni z nabiranjem in so lepo doma, vendar zahtevajo odstotke za prenos ali prevoz. Zaslužek ni kdo ve kako velik, vendar se neredko dogodi, da zaslužijo tudi okoli tisoč lir na dan. To ni stalno delo, ampak je vezano na čas, ko maline dozorevajo.

Ti ljudje, ki obran sadež prevažajo v tovarno pa so obenem tudi zbiratelji. Oni odkupijo maline od nabiralcev. Kilogram plačujejo od osemdeset do sto lir. Količina je pridelek si lahko mislimo, če vemo, da so jih v letošnjem letu nabrali za okoli štiri milijone.

Lahko si mislimo, da nabiralci niso pobrali vseh malin, ampak da jih je še marsikaj ostalo nepobranih.

To ne predstavlja ravno najbolj razveseljivega dejstva, kajti nabiranje malin sovpada s časom, ko poljedelci nimajo velikih opravkov na posestvu in bi zaradi tega lahko bolj temeljito izrabljali to prirodno bogastvo, ki je čeprav neznaten, vendar za marsikaterega prebivalca terske doline važen posel, ki mu omogoča zaslužek.

Kam pada krivda za to ni težko ugotoviti. Kot smo že v prejšnjih člankih omenili sta v Tarčentu prenehala z delom obrata: enega teh obratov so sploh zaprli, drugi pa se je preselil v goriško prosto cono, kjer obratuje z zelo zmanjšano kapaciteto. To se pravi, da v Tarečntu, ki je bilo središče za predelavo malin, ni več teh možnosti. Da gre to predvsem v škodo prebivalstva in to ravno slovenskega, ni težko razbrati.

Krajevno gospodarstvo je bilo na tak način dvakrat oškodovano: prvič, ker ni dela za delavce, ki so bili z žganjekuho zaposleni, in drugič, ker prebivalstvo nič več ne izkorišča naravnega bogastva, ki ga predstavljajo maline in drugo.

V primeru, da bi bila tovarna za žganjekuho še vedno v Tarčentu, bi intenzivno obiranje malin omogočilo prebivalstvu veliko večji dobiček. Omogočilo pa bi tudi zbiranje nabiralcev v samostojno zadrugo, katera bi potem sama uravnavala ceno, kajti v Italiji kot je znano ni nad cenami nobenega posebnega nadzorstva, ampak je merilo samo povpraševanje in ponudba. Tako bi lahko nabiralci zahtevali od lastnikov destilacijskih obratov, da bi jim za kilogram malin plačali veliko več kot so jim do takrat dajali. Na tak način bi se tudi življenjski nivo močno dvignil in prebivalstvo bi bilo lahko z marsičem preskrbljeno.

Sedaj, ko v Tarčentu destilacijskih obratov ni več so taka ugibanja povsem zaman. Okoliško ljudstvo, ki se je z nabiranjem in prodajo malin nekaj mesecev na leto preživljalo, je sedaj oropano tudi tega zaslužka in ne preostaja mu drugega kot da s še večjo težavo išče zaslužka, morda doma, če pa mu domača gruda tega ne da, je prisiljen iskati zaslužka v tujini, kjer je razočarano ob prvem koraku.

Tako je življenje našega ljudstva v okolici Tarčenta.

Tega kar bomo sedaj zapisali ne smemo smatrati za pravilo, vendar je dejstvo: da je ustanovitev goriške proste cone v opisanem primeru povzročila delni gospodarski propad tarčentskega gospodarstva. Predvsem pa je še bolj otežkočila že itak neznosno življenje našega ljudstva v tistem okraju.

M.A.J.

Nehvaležni volčjak

V mestno bolnišnico Brigata Pavia se je morala včeraj zateči 18-letna Eliana Travella iz Ul. Pietro Galli 13. V popoldanskih urah se je dekle igralo s svojim volčjakom in jo je ta v igri ugriznil v desno nogo. Ozdravela bo v enem tednu.

ARETACIJA

Orožniki v Standrežu so včeraj aretirali 28-letnega Milana Briška iz Standreža, ki ni goriškemu sodišču poravnal globe v znesku 20.000 lir, na plačilo katere so ga obsodili lanskega julija.

Božična doklada

Po novi delovni pogodbi ne bo letos, kot ostala leta, prišlo več do posebnih pogajanj glede božične doklade ali trinajste plače, ker so bile že vse podrobnosti v tej zvezi sprejete s splošno delovno pogodbo.

Člani 86—88 državne pogodbe določajo, da bodo morali delodajalci plačati vsem nameščencem božično doklado ali trinajsto plačo v zadnjih dneh pred božičem, in sicer plačo z vsemi dokladami, ki jih je nameščenec prejel meseca novembra.

Delavcem, ki niso stalno zaposleni in ki jih plačujejo samo z odstotki ali provizijami, bodo morali trinajsto plačo izračunati na povprečnih prejemkih.

V primeru, da je delavec odpuščen pred decembrom in po poizkusni dobi ima pravico do ene dvanajstinke trinajste plače za vsak mesec zaposlitve.

KINO

VERDI, 17: «Rdečelasa gospa», M. Hopkins.
VITTORIA, 17: «Tri dekleta in kaplar», V. Mature.
CENTRALE, 17: «Severovzhodni vitezi», J. Vayne, barvni film.
MODERNO, 17: «Dve madoni».
EDEN, 17: «Upornik iz tropskega pasu», Sabu.

V počastitev praznika republike
fotografska razstava Ljudske tehnike

Za praznik dneva republike organizira okrajni odbor Ljudske tehnike fotografsko razstavo o izgradnji socializma v našem okrožju. Razstava bo otvorjena dne 29. novembra v Piranu.

Zvečer pred praznikom republike bodo v obalnih mestih v Kopru, Izoli in v Piranu regate. Vsi člani bodo okrašeni z zastavami in balončki.

Boni za drva

V preklicu Okrajnega odbora ES Koper da se razveljavljajo vsi dosedanji izdani boni za drva, ki jih posedujejo poglavarji družin, se je vnesla pomota. Boni se ne razveljavljajo, temveč se bodo realizirali. Pri tem moramo opozoriti vse tiste, ki posedujejo te bone, naj jih do 1. decembra t. l. dostavijo podjetju «Gorivo», oziroma delavci iz Izole v poslovalnico «Gorivo» v Izoli, kakor tudi delavci iz Pirana v poslovalnico «Gorivo» v Piranu, Portorožu itd., da bodo te prodajalne drv lahko ugotovile koliko bonov ni še realiziranih, nakar bo podjetje «Gorivo» poskrbelo, da se bodo vsi stari boni čim prej realizirali.

OKRAJNI ODBOR ES KOPER

KOPRSKI RIBIČI

SO SE VRNILI PO OBILNEM LOVU. STARA RIBARNICA V OZADJU BO KMALU ODSLUŽILA, KER BO KMALU DOKONČANA NOVA IN MODERNA NEDALEC OD STARE.

ISTRSKI DNEVNIK

Podružnica uredništva Primorskega dnevnika v Kopru - Ul. Cesare Battisti 2 - Telefon 70

V tednu slovenske kulture bo mesto odmevalo v vasi in vas bo dala svoj odjek mestu

Pričetek tedna slovenske kulture nam je napovedal po vsem okrožju nalepljeni plakat, ki nam v simbolični obliki pove vso preteklost in sedanjost našega kulturnega gibanja v Istri. Na močnem temnem dnu — ozadju, ki naj predstavlja temno dobo zlasti v časih fašizma, se na nebu že lesketajo prve zvezde jutranjice, ki oznanjajo prvo zarjo. V sredini pa se nam v živih in ostro zarisanih barvah kažejo že prvi žarki sonca, v katerem se blestijo rekviziti kulturnega udejstvovanja kot rumena kulisa, ki predstavlja delovanje naših dramskih družin, notno stojalo, ki simbolizira pevska in glasbena društva ter počez v barvah naše zastave z rdečo zvezdo začrtano gosje pero, ki naj pomeni pisano besedo. Dekorativno prikazuje umetnik še bohotno rast kvišku kipeče rastline, ki zopet označuje stalen dvig in napredek vsega našega kulturnega in prosvetnega dela.

Plakat je zares umetnina našega slovenskega akademskega slikarja prof. Rudolfa Saksida.

Ljudstvo, ki je željno pričakovalo ta teden in se nanj pripravljalo kot na praznik, bo dalo svoj izraz temu zadovoljstvu, po svoji besedi in napevu lepi ljudski pesmi, ki jo bodo predvajali številni pevski zbori. Pridružile se jim bodo dramske in folklorne skupine z domačimi igrami in plesi.

V tednu kulture bomo pokazali vse dosedanje delovanje obenem pa bomo nakazali pot za bodoče kulturno delovanje. Prepričali se bomo, da je prosvetno delo v Istrskem okrožju načrtno in sistematično, pravilno vodeno in med seboj povezano. Tako bodo nastopile v Kopru dramske družine iz Dekanov in Smarij, v Smarjah bo gostovala dramska skupina iz Sv. Križa pri Trstu, medtem ko bo priredilo društvo iz Semedele kulturni večer v Pučah.

V tednu slovenske kulture sodelujejo mesta in vas, in kar bomo prikazali v Kopru, bo tudi na deželi; mesto bo odmevalo v vasi in vas bo dala svoj odjek mestu. Vse to bo družilo kmete, delavce in delovno inteligenco.

V tednu kulture nas bo vse to, kar bomo videli in slišali prepričalo, da so za ljudstvo velike važnosti pevski zbori, gledališki oder, odkrita, duhovita in lepa beseda naših slovenskih pesnikov in pisateljev, vse to mnogo bolj izoblikovano in izpopolnjeno, kot je bilo še komaj nekaj let nazaj.

Kulturno in prosvetno delo naših ljudskih množic, dalje čas v katerem živimo in politični ter socialni pogoji v katerih nemoteno stvarjam, a opozarjajo šolanega in nešolanega vendar vsakega dem kratično vzgojenega človeka, da je njegova sveta naloga in dolžnost, da se pridruži ravno k družini kulturnih in prosvetnih delavcev in pomaga graditi obsežno stavbo naše slovenske ljudske kulture.

Otvoritev knjižne razstave v Kopru

V okviru tedna slovenske kulture priredi Slovensko prosvetno društvo «O. Župančič» v Kopru knjižno razstavo.

K otvoritvi razstave, ki bo danes v petek ob 16. uri v Ul. Santorio (nasproti podružnice Primorskega dnevnika) vabimo vse ljubitelje slovenske knjige.

Razstava bo trajala od 24. do 29. novembra t. l.

Mladina iz Ankarana pred važnimi nalogami

Pred nekaj dnevi je imela mladina iz Ankarana - Valdoltre in Moretinov sestanek, na katerem je bilo veliko število mladincev in mladink. Čeprav težko moramo priznati, da ni imela mladina že od meseca avgusta sestanka in to samo zaradi tega, ker je bil odbor nedelaven. Posledica je tudi ta, da mladina v Ankaranu ni imela še do danes volitev kot po drugih krajih, kjer so jih opravili že pretekli mesec. Umljivo je, da si bodo mladinci izbrali sedaj za novi odbor delavnejše tovariše in tovarišice, ki jim bo pri srcu razvoj mladinske organizacije.

Na zadnjem sestanku torej je mladina sprejela sklep, da bo prihodnjo nedeljo 26. t. m. imela volitve in da bo v najbližji bodočnosti pripravila kulturno prireditev. Med diskusijo je tovariš iz kopališča v Sv. Nikolaju zagotovil mladince, da bodo tudi stanovalci v Sv. Nikolaju in v Valdoltri pomagali pri nastopu dramske družine in pevskega zbora iz Ankarana.

Prepričani smo, da bo ankaranska mladina izpolnila zadane si naloge in dvignila svojo organizacijo k čim živahnejšemu delu.

Sprememba voznega reda na avtobusni progi Piran - Koper

Avtoprevozno podjetje Adria v Kopru sporoča, da je ukinjen avtobus z odhodom iz Pirana ob 23. uri. Namesto te je upeljana nova zveza s sledečim urnikom:

Odhod iz Pirana ob 4. uri, iz Portoroža ob 4.10, iz Strunjana ob 4.20, iz Izole ob 4.30, prihod v Koper ob 4.45.

Program tedna slovenske kulture

DANES 24. t. m.: Otvoritev razstav slovenske knjige, ki jih priredijo prosvetna društva. - V Kopru slovesna otvoritev prve slovenske knjižne razstave ob 16. uri.

SOBOTA 25. t. m.: Ob 20. uri v koprskem gledališču «Večer slovenske besede». - Sodelujejo dramska družina PD «Jadran» iz Dekanov z Ingoličevo enodejanko «Lovorjev venec», dramska družina PD «Branik» iz Smarij z Brechtovo enodejanko «Puške gospe Carrar». Recitacije in literarni odlomki. - Kulturno prosvetni večer pa priredita PD «Jadranska zarja» iz Semedele in PD «Igo Gruden» v Pučah.

NEDELJA 26. t. m.: PD «Primorje» v Vanganelu uprizori doma Linhartovo dvodejanko «Županova Micka». - V Smarjah gostovanje dramske družine iz Sv. Križa s Standekarjevo trodejanko «Prevara». V Kopru gostovanje SNG iz Trsta z Božičevo dramo «Umik».

PONEDELJEK 27. t. m.: V Kopru uprizoritev Ribičičeve otroške igre «V kraljestvu palčkov».

TOREK 28. t. m.: S sodelovanjem množičnih organizacij priredijo prosvetna društva akademije v čast obletnice ustanovitve Nove Jugoslavije.

SREDA 29. t. m.: V Kopru ob 16. uri koncert godb na pihala na Titovem trgu in ob 19. uri v koprskem gledališču «Večer slovenske pesmi» kot zaključna prireditev tedna slovenske kulture.

SV. ANTON

1000 prostovoljnih delovnih ur za gradnjo zadružnega doma

ki je že pod streho in bo kmalu docela služil svojemu namenu

Zadnjo soboto smo se odločili, da obiščemo po dolgem času to skoraj obmejno vas. Večkrat smo že čitali dopise, da bodo v Sv. Antonu v kratkem pokrili dvorano zadružnega doma, kar se je zgodilo zadnjo soboto. Kdor ve, da so tukaj komaj pred letom dni začeli kopati temelje, bo dvomil, da je bilo mogoče napraviti toliko dela v tem kratkem času. Treba je bilo mnogo skupnih naporov ne samo prebivalstva iz Sv. Antona, ampak tudi iz zaselkov, ki tvorijo skupno teritorij krajevnega LO, da je prišlo do tega uspeha. Domačini in zidarji so pokrivali in tudi pri tem delu tekmovali skozi 4 dni. Delalo je 20 do 30 prostovoljcev, v sredo pa celo 53, tako da so izvedli začrtano delo 5 ur pred določenim rokom. Da ni bilo slabega vremena bi seveda dokončali delo že v treh dneh. Vsega prostovoljnega dela je bilo v ta namen nad 1000 delovnih ur.

Ta dogodek so proslavili domačini zadnjo soboto z majhnim slavjem. Pri tej priložnosti je tov. Turk pohvalil nekatere najboljše udarnike in na splošno vse, ki so kakor koli sodelovali pri tej akciji. Enako je izrekel priznanje za požrtvovalno delo rovemu delovodji.

Tako je kljub pomanjkanju delovne sile zrasel zadružni dom v tej vasi in postavil na laž tiste redke zabavljače in malodušneže, ki so tu in tam zbadajoče govorili, da bodo prej umrli nego bo dom v Sv. Antonu pokrit. Ogledali smo si stavbo in videli lepo razvrščene prostore, ki bodo zadovoljili vse potrebe tega kraja. Najbolj nas je zanimala dvorana, v kateri nameravajo imeti že v tednu slovenske kulture prosvetno prireditev. Ob naših pomislekih nam je predsednik gradbenega odbora tov. Turk prepričevalno dejal, da bo že pretekli ponedeljek končan omet, med tednom pa bodo postavili po dvorani pod. Dvorana bo imela tudi dvojen balkon, na katerem bo prostora za okoli 150 ljudi.

Pod dvorano bo nameščena velika klet, ki bo služila tudi za skladišče za najrazličnejše predmete. Izkop in planiranje tega prostora je zahteval precejšnjega truda. Zadružni poslovni objekti pa bodo imeli v novem domu praktično razdeljene in lepe prostore. Sploh bo ta zadružni dom tudi glede na svojo krajevno lego eden najlepših.

V Sv. Antonu ne zaostajajo niti pri političnem delu. Tako se vneto pripravljajo za volitve v Siau in ZAM. Politična organizacija bo imela 3 bazne odbore, kar pomeni, da hoče dati razmah čim širši demokraciji. Poseben odbor bodo izvolili v Sv. Antonu - Dvorih, prav tako pa še v Gregorčičih in v Kavaličih. Na kandidatno listo so postavili najbolj aktivne tovariše in tovarišice, med njimi mnoge borce in aktiviste še izza dobe NOB, pač osebe, ki uživajo splošno zaupanje domačega prebivalstva. Za delegate v okrajni odbor SIAU kandidirajo v Sv. Antonu - Dvorih tov. Viljem Turk in August Cah, v Gregorčičih tov. Drago Hrvatin in Viljem Cunja ter v Kavaličih Karmel Škrgat in Radko Kodarin.

Tako vidimo, da so uspehi zagotovljeni povsod tam, kjer so prvi pri delu tudi voditelji množičnih organizacij, kakor se dogaja v Sv. Antonu in v ta LO pripadajočih vasicah.

Iz Bujščine

Novi udarniki pri podjetju «Vodogradnje»

Pri podjetju «Vodogradnje» v dolini reke Mirne so imeli pred dnevi lepo delovno slovesnost. Razglasili so za udarnike vse člane prve delovne brigade, ki jo vodi tovariš Božo Kazalo. Ta brigada je izpolnila delovni plan 10 dni prej, kot je bilo predvideno in je presegla delovno normo za 277 odst.

Ob isti priložnosti so bili razglašeni za udarnike še naslednji tovariši: Ivan Rotta, Ivan Vatovec, Ernest Miani, Anton Jakomin, Ivan Verbič, Angel Pusetto, Peter Chersicola, Ivan Makovec in Anton Tujak.

Dustolovščine dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni

JAROSLAV HAŠEK

11.

PREVEDEL PROF. DR. FRAN BRADAČ
ILUSTRIRAL DR. ROBERT HLAVATY

Švejk je namreč izjavil: če ga že mečejo iz norišnice, ga ne smejo vreči brez obeda.

Izgredu je napravil konec vratar, ki je poklical policijskega stražnika, le-ta je odvedel Švejka na policijski komisariat v Salmovo ulico.

ŠVEJK NA POLICIJSKEM KOMISARIATU V SALMOVI ULICI

Po prelepih sončnih dneh v norišnici so prišle nad Švejka ure hudega preganjanja. Policijski inšpektor Braun je aranžiral prizor srečanja s Švejkom s krutostjo rimskih biričev iz dobe ljubeznivega cesarja Nerona. Kakor takrat, ko so ti pravili: «Vrzite tega lopova, kristjana, med leve!», tako trdo je rekel inšpektor Braun: «Dajte ga za gavtre!»

Niti besedice več in ne manj. Samo oči so se gospodu inšpektorju Braunu pri tem zasvetile v čudni perverzni nasladi.

Švejk se je priklonil in ponosno rekel: «Pripravljen sem, gospodje. Mislim, da se pravi ‚za gavtre' toliko kakor v samotni zapor, in to navsezadnje ni tako hudo.»

«Nikar se nam preveč ne repenčite,» je odgovoril policijski stražnik, nakar je Švejk dejal: «Jaz sem prav skromen in hvaležen za vse, kar zame storite.»

V zaporu je zamišljeno sedel na pogradu mož. Apatično je sedel in na obrazu mu je videti, da ni verjel, ko je zaškripal ključ v vratih, da se mu odpirajo vrata v svobodo.

«Klanjam se, gospod,» je rekel Švejk in prisedel k njemu na pograd, «koliko je neki že ura?»

«Ura ni moj gospodar,» je odvrnil zamišljeni mož.

«Tukajle ni slabo,» je navezoval Švejk razgovor, «tale pograd je iz politiranega lesa.»

Resni mož ni odgovoril, vstal je ter začel naglo hoditi po ozkem prostoru med vrati in pogradom, kakor da se mu mudi, da bi nekaj rešil.

Švejk je medtem z zanimanjem opazoval napise, načečkane po stenah. Tu je bil napis, s katerim neznan jetnik obeta nebesom boj s policijo na življenje in smrt. Besedilo se je glasilo: «Za to jo boste še izkupili.» Drug jetnik je zapisal: «Solit se pojdite, petelini!» Tretji je spet preprosto konstatiral dejstvo: «Tukaj sem sedel 5. junija 1913 in so z menoj lepo ravnali. Josef Mareček, trgovec iz Vršovic.» Bil je tu še napis, ki se je odlikoval po svoji globini: «Milost veliki Bog...» in spodaj: «V r. me piš'!» Črka «r» pa je bila prečrtana in po strani je bilo napisano z velikimi črkami: «V UH.» Zraven je neka poetična duša zapisala verze: «Pri potočku žalosten sedim, sonce se za gore skriva, na žareče gričke gledam, tja, kjer ljubica prebiva.»

Mož, ki je naglo hodil med vrati in pogradom, kakor da hoče zmagati v maratonskem teku, se je ustavil ter upehan sedel nazaj na pograd, položil glavo v dlani in zavpil «Pustite me ven!»

«Ne, ne pustijo me,» je govoril sam pri sebi, «ne pustijo in ne pustijo. Že od šestih zjutraj sem tu.»

Postal je besedljiv, se vzravnal in vprašal Švejka:

«Ali nimate slučajno jermena pri sebi, da bi se obesil?»

«S tem vam prav rad postrežem,» je odgovoril Švejk in si odpenjal jermen, «še nikoli nisem videl, kako se ljudje v zaporu obešajo na jermen.»

«Samo to je napak,» je nadaljeval, oziraje se naokoli, «da tu ni nobene kljuke. Kljuka na oknu vas ne bo vzdržala. Kvečjemu če se obesite klečé ob pogradu, kakor je to storil tisti menih v Emavzih, ki se je obesil na razpelu zavoljo neke mlade židinje. Jaz imam samomorilce zelo rad; torej kar veselo na delo!»

Zamračeni mož, kateremu je Švejk stisnil jermen v roko, je pogledal jermen, ga zalučal v kot in udaril v jok ter si s črnimi rokami razmazoval solze, pri tem pa vreščil: «Otroke imam, zaradi pijanosti in nemoralnega življenja sem tukaj, jezesmarija, moja uboga žena, kaj bodo rekli v uradu? Otroke imam, zaradi pijanosti in nemoralnega življenja sem tukaj» itd. **brez konca in kraja.**

Slednjič se je vendarle malo pomiril, šel k vratom ter začel vanje brcati in razbijati po njih s pestjo. Za vrati je bilo slišati korake in glas: «Kaj hočete?»

«Pustite me ven!» je rekel s takim glasom, kakor da mu ni več do življenja. «Kam?» je vprašala druga stran. «V urad,» je odvrnil nesrečni oče, soprog, uradnik, pijanec in nečistnik.

Slišal se je smeh, pošasten smeh na tihem hodniku in koraki so se spet oddaljili.

«Kakor se mi zdi, vas ta gospod sovraži, ker se vam tako smeje,» je rekel Švejk, ko je obupani mož zopet prisedel k njemu. «Takšen stražnik je vsega zmožen, kadar je jezen. Kar mirno sedite, če se ne marate obesiti, in čakajte, kako se bo vse razvilo. Če ste uradnik, oženjen in imate otroke, je to strašno — priznavam. Bržkone ste prepričani, da vas odslovijo iz urada, ako se ne motim.»

«Tega vam ne morem reči,» je vzdihnil, «ker se sam ne spominjam, kaj sem uganjal, samo to vem, da so me od nekod ven vrgli in da sem se hotel tja vrniti, da bi si prižgal cigaro. Toda najprej se je lepo začelo! Načelnik našega oddelka je imel god in nas je povabil v vinarno, potem smo šli v drugo, v tretjo, v četrto, v peto, v šesto, v sedmo, v osmo, v deveto...»

«Ali ne želite, da bi vam pomagal šteti?» je vprašal Švejk. «Jaz se v tem spoznam, bil sem v eni noči v osemindvajsetih lokalih. Ampak vsa čast, nikjer nisem izpil več kot tri vrčke piva.»

(Nadaljevanje sledi)

PISMO BIVŠEGA INFORMBIROJEVCA SAVE ZLATIĆA „BORBI"

Ni mogoče uničiti zmagovite zastave pravičnega socializma

Danes, ko sem, zahvaljujoč se pravilnemu odnosu in pomoči naše Partije, zopet svoboden državljan naše socialistične Jugoslavije, prosim uredništvo «Borbe», da objavi to moje pismo. V njem želim kratko ponoviti one osnovne misli, ki sem jih navedel v pismu Centralnemu komiteju naše Partije.

Že dve leti sta pretekli, odkar sem se izjavil za resolucijo Informbiroja in zašel na pot izdaje svoje Partije in našega ljudstva. Bil sem eden tistih, ki so najodločneje branili resolucijo Informbiroja v vseh vprašanjih ter sem trdovratno odbijal vsako pomoč, diskusijo in razlago, ki mi jo je nudila Partija. Danes po dveh letih niso več potrebne diskusije in razlage, ker je stvarnost pokazala, da sta imela naš CK in tov. Tito prav, da je resnica močnejša od obrekovanja, laži, groženj in hrupa, ter da sem zdrsnil po spolzki izdajalski poti. Šele sedaj mi je, ko gledam položaj s pravilnega stališča našega CK, mogoče, da vsa vprašanja medsebojno povežem v skladno in logično celoto. To nikakor nisem mogel, dokler sem stal na poziciji Informbiroja in sem neprestano moral voditi v sebi borbo z dejstvi, kot so budimpeštanski in sofijski proces, umor Koče Dzodzeja v Albaniji, vojne grožnje in gospodarska blokada naše države s strani vzhodnoevropskih držav, propadanje komunističnega gibanja v raznih državah, vojna na Koreji in morje laži in obrekovanj, ki so jih izrekli na račun naše države in našega vodstva.

Vsa ta vprašanja sem moral v sebi podrejati onemu, kar sem imenoval «interesi borbe med socialističnim in kapitalističnom svetom» odnosno «interesom svetovne revolucije, kateri mora nujno stati na čelu CK VKP(b)». Čim bolj pa se je čas odmikal, tem večji je bil prepad med mojimi nazori in resnično stvarnostjo. Ko sem zaradi svojega sovražnega dela in vedenja izgubil svobodo, sem lahko osebno slišal iz ust ljudi, ki so delali za NKVD, kakšna umazana sredstva so uporabljali renegati v CK VKP(b) v boju proti naši Partiji že davno pred resolucijo Informbiroja. Spoznal sem tudi, koliko dobrih tovarišev in dobrih komunistov je pahnila takšna politika v nesrečo.

Vse te stvari so mi pripomogle, da sem spravil svoje izdajstvo. Postalo mi je jasno, da je moje informbirojevsko stališče nevzdržno in da se trdovratno borim z dejstvi z namenom, da premagam vse laži izdajalcev CK VKP(b) in tako sem, čeprav pozno, zavzel pot naše Partije, naših narodov in tov. Tita. V vsem tem mi je edina uteha, da nisem zašel na večjo pot izdaje s povezavo z organi NKVD, ker mi je šele danes jasno, kako bi bil izkoriščan s strani renegatov CK VKP(b) s Stalinom na čelu.

Mnogo sem premišljeval o vzrokih mojega padca v izdajo in jih želim odkrito izpovedati. Zdi se mi, da sta bila osnovna vzroka demoralizacija in strah pred bodočnostjo in veliko silo. Računal sem, kakor je lepo rekel v nekem govoru tov. Tito, z velikimi številkami in veliko geografijo ter nisem veroval v moč naših ljudskih množic in v ogromne revolucionarne sile pravičnega socializma na vsem svetu, ki ne bodo nikoli dopustile, da laž premaga resnico, da se namesto socializma uvedejo odnosi podrejenosti, eksploatacije in neenakopravnosti ter namesto pravične svobode despotizem. Te stvari poleg slepega verovanja v nekdanjo avtoriteto so bile po mojem mnenju osnovni vzroki, ki so me gnali na pot izdaje. Danes sem popolnoma spreviden, v kakšno blato sem zagazil. Šele sedaj, ko se zopet nahajam na stališču naše junaške Partije, sem občutil notranji mir in uravnovešenost ter so izginile vsa omahovanja, ki sem jih bil poln, dokler sam stal na izdajniškem informbirojevskem stališču. Hotel bi tudi tu ponoviti, kar sem navedel v pismu CK KPJ, da si želim najiskreneje povrniti k stvari naše Partije in naših narodov ter da si s svojim obnašanjem, delom in borbo vsaj delno operem blata, v katerega sem zagazil. Ponovno se želim uvrstiti med graditelje socializma v Jugoslaviji in se z vsemi svojimi močmi boriti na mestu, kjer me bosta Partija in naš CK postavila.

Trdno verujem v zmago pravične stvari naše Partije, v zmago resnice in tistih velikih idealov, ki so jih postavili pred delavski razred in vse človeštvo Marx, Engels in Lenin. Ta velika načela marksizma in leninizma bodo zmagala ne le v naši majhni državi, marveč v vsem svetu, ker živimo v času, ko ni mogoče uničiti zmagovite zastave resničnega socializma.

SAVO ZLATIĆ

Beograd, 17 novembra 1950

POGLED NA PREZIDIJ SKUPŠČINE V BEOGRADU

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Mednarodna carinsko - tarifna konferenca v Torquayu

Kakor smo poročali, se vrši v angleškem kopališču Torquayu mednarodna koferenca o carinskih tarifah, ki bo zasedala verjetno tja v prihodnji mesec. Po zadnjih poročilih je pristopilo k splošnemu carinsko-tarifnemu sporazumu GATT 7 nadaljnjih držav in sicer Avstrija, Peru, Filipini, Turčija, Urugvaj, Zapadna Nemčija in celo Južna Koreja. S tem je doseglo število članov omenjenega carinskega sporazuma 39 držav, ki tvorijo 80 odst. svetovnega uvoza in 86 odst. svetovnega izvoza. Program zasedanja, ki je peto po vrsti, obsega nad 30 točk, razen mnogih administrativno-tehničnih vprašanj in potrjevanje protokolov, ki naj veljajo do 1. decembra 1954. Razen tega razpravljajo o sporu med ZDA in Kubo, o nekaterih avstralskih subvencijah, o diskriminacijskih ugodnostih, ki jih nudi Brazilija, o francoskih omejitvah, o pojmu «utility», ki velja pri danskem uvoznem sistemu, in tako dalje. Najvažnejša točka zadeva uvozne omejitve bloka funta šterlinga nasproti uvozu s področja dolarja.

Na zasedanju sodeluje od držav vzhodne Evrope tudi češkovaška delegacija, ki je v okviru konference protestirala proti postopku ameriških uradov glede uvoza klobukov v ZDA. Kakor znano, je ameriška delegacija v Torquayu napovedala, da bo carina na uvoz klobukov povišana, tako da bi znašala že 70 odst. vrednosti blaga. Takšno ameriško stališče je seveda v popolnem nasprotju z osnovnimi nameni in cilji konference ter carinsko-tarifnega sporazuma. Razen češkoslovaške prizadene omenjeni ukrep tudi Francijo, Italijo in Veliko Britanijo, ki so izvoznice klobukov v ZDA.

Na konferenci bi tudi predloženo poročilo mednarodnega monetarnega fonda. V njem je zapisano, da bi Velika Britanija, Avstralija, Nova Zelandija in Ceylon lahko postopoma odpravili ovire, ki so jih postavili uvozu s področja dolarja, češ da bi na ta način celo izboljšali svoje plačilne bilance. Nasprotno pa se priporoča za Indijo, Pakistan, Severno Rodezijo in Cile, da še naprej obdrže dosedanji sistem uvoznih omejitev.

Dobri poznavalci označujejo to poročilo mednarodnega monetarnega fonda kot nekak poskus razbiti blok funta šterlinga, ker nekaterim njegovim članom, priporoga različna politika glede uvoza s področja dolarja.

Avstrijci nepopustljivi v Torquayu nasproti Italiji?

Po poročilih iz s torquayske carinske konference so avstrijski delegati pri razgovorih z italijansko delegacijo ponudili tako skromne popuste na dosedanje carine na uvoz italijanskega blaga, da niso možni nadaljnji razgovori. Novo zvišanje tečaja zlate krone, v kateri se računajo carine, nasproti šilingu, je še poslabšalo položaj. Pogajanja med obema delegacijama so na mrtvi točki in odvisna od ev. popuščanja dunajske vlade. Kakor smo že poročali, je trgovanje med Avstrijo in področjem lire, vključno Trstom, močno zastalo. Izjemo tvori tranzitna trgovina.

Protest nemške vlade zaradi prevelikega izvoza nemškega premoga

DPA poroča iz Bonna, da je kancler Adenauer dne 23. t. m. protestiral pri zavezniških visokih komisarjih v Petersbergu zaradi previsoke kvote izvoza premoga iz Porurja. Angloameriško-francoske oblasti, ki upravljajo Porurje, namreč vztrajajo na tem, da mora ostati kvota 6,83 milijonov ton kot trimesečni izvoz nemškega premoga neizpremenjena. Po drugi strani je pretekle dni nemška industrija zahtevala več premoga, ker sedanja rekordna proizvodnja jekla zahteva večjo preskrbo s premogom. Znano je, da se bavijo angleški krogi z mislijo dvigniti «dovoljeno» kvoto proizvodnje jekla od 11,1 na 14,5 milijonov ton. V resnici je menda proizvodnja zadnje mesece že presegla to kvoto, čeprav podatke o tem prikrivajo. V prvem trimesečju 1950 je Zapadna. Nemčija potrebovala 20,976 milijonov ton premoga, odtlej pa do danes se je potrošnja premoga povečala za 1,5 milijona ton, računano za tri mesece, od tega 1 milijon ton za industrijo pol milijona pa za kalorične centrale.

Inozemski krogi so zahtevali celo, naj Nemčija izvaža 8,4 do 9,2 milijonov ton, torej znatno več kot doslej. Pri tem ima pomembno vlogo tudi nizka cena nemškega premoga. Isti krogi računajo dnevni izkop premoga Zapadne. Nemčije na 380.000 ton in izkop «v nadurah» na trimesečno 1,8 milij. ton. Tako bi skupna proizvodnja znašala 28,79 milijonov ton trimesečno. Ako se obdrži dosedanja izvozna kvota 6,86 milijonov ton, bi ostalo Nemcem še 21,96 milijonov ton, obenem z vsem rizikom ev. primanjkljajem v proizvodnji. Nemški krogi trde, da bo ritem industrijske proizvodnje v prvem trimesečju 1951 skupno z ostalimi potrebami zahteval 23 milijonov ton premoga vsekakor pa ne mislijo pristati na manj kakor 22,5 milijonov ton, rezerviranih za domače potrebe.

Spor med nemškimi delegati pri upravi Porurja in zavezniškimi člani je prvi, ki je znan. Ni znano zaenkrat, kako se bo poravnal.

Zanimanje švicarskega kapitala za izraelska pristanišča in jadranske plovbe

Kakor smo že poročali, mislijo zgraditi v Haifi velik žitni silos. Vest bi sedaj dopolnili s podatki, po katerih je izraelska vlada podelila koncesijo za to gradnjo švicarskim kapitalistom in sicer švicarski plovni družbi «Neptune». Ta družba bo tudi organizirala plovno zvezo med Haifo in jadranskimi pristanišči.

Izrael v velikih gospodarskih težavah

Po poročilih iz Tel Aviva je izraelska vlada ukinila vsa nakazila deviz izraelskim uvoznikom. Njen zadevni fond je namreč skrajno kritičen: nasproti denarnemu obtoku nad 70 milijonov izraelskih funtov dosega garancijski devizni fond komaj 15 milijonov funtov. Zunanja trgovina se more zaenkrat odvijati le na osnovi popolnih blagovnih kompenzacij. Ker bi hoteli izraelski krogi obenem doseči zamenjavo svojega izvoznega blaga kot: oranže, kože drobnice, sadni sokovi, bombažni in volneni odpadki, kozja dlaka za prvovrstno industrijsko blago n. pr. jeklo, kakor danes povsod primanjkuje, je verjetno, da bo prišlo do zastoja trgovanja med Izraelom in državami tržaškega zaledja. Vsaj tako se izražajo avstrijski krogi.

ŽENE UMETNICE V PRETEKLEM in sedanjem obdobju

Novo pokolenje žen dozoreva enakopravno z moškim v tip socialistične umetnice

Skozi obdobja preteklosti je žena umetnica prešla neopazno in neimenovano. Znano pa je, da so tudi žene ustvarile mnogo oblik narodne umetnosti. S prefinjenim občutkom za oblike in skladnost barv so gnetle glinasto posodo, ustvarjale nežno vezenje, pletene in kožnate izdelke. V vlažno glino so izrezovale ornamente, iz bisernih zrn so sestavljale umetniške okraske, izmišljale si vzorce, pletenje in tkanje.

Poleg znanih pesnic, kot je bila Sapho, so bile v srednjem veku znamenite likovne umetnice. V prvem obdobju naše dobe navaja Plinij razna imena znamenitih grških likovnih umetnic.

V srednjem veku so se žene po samostanih učile umetnih ročnih del. Ukvarjale so se z umetnim vezenjem, ki so ga uporabljale za prte na oltarjih. V začetku 15. stoletja je na ozemlju sedanje Jugoslavije živela bosenska kraljica Katarina Kosačič, ki je bila znana kot spretna vezilja.

V Španji je živela v dobi «zlatega veka» kot dvorska slikarka Luiza Roldan. V 17. in 18. stoletju so žene z velikim okusom slikale mrtvo prirodo in življenje meščanskih družin na Angleškem in Holandskem. Svetoven sloves si je pridobila Benečanka Rosalda Cariera in Švicarka Angelina Kaufman.

Tereza Reči je v Istri za stolno cerkev v Poreču konec 18. stoletja slikala prizore iz legende sv. Nikolaja, ki spadajo med mojstrovine arhitekture.

Ko si je meščanstvo po francoski revoluciji v začetku 18. in 19. stoletja izvojevalo politično oblast in so ekonomske razmere zahtevale tudi ženo v delovni proces, se je začela te emancipirati. Medtem ko so se žene delavke vključile v delo v manufakturi in v tovarni, zato da si zagotovijo sredstva za preživljanje, so se žene iz srednjih slojev oprijele najrazličnejšega študija kot priprave za intelektualne poklice.

Procent emancipiranih žen se je pojavil tudi pri jugoslovanskih narodih, čeprav je njihov razvoj zavirala tuja vladavina.

V začetku 19. stoletja je v Ljubljani ustvarjala Tereza Lipič. Učila se je pri Mateju Langusu in na akademiji umetnosti v Beogradu. Slikala je nežne, okusne miniature in slike alegorične in mitološke vsebine.

Pri Langusu se je učila tudi slovenska umetnica Amalija Oblak (rojena 1914), ki je slikala portrete in zgodovinske kompozicije, ki se odlikujejo po svoji izrazni moči.

Najbrže sta istočasno ustvarjale tudi Alojzija Marija Petrič in Anka Marovič.

Prva srbska slikarka je bila Katarina Ivanovič. Ne ve se, kdaj se je rodila, toda na vsak način v stolnem Beogradu. Študirala je v Beogradu, na Dunaju in v Parizu ter slikala žanr slike, portrete ter mrtvo naravo. Mnogo priznanja in slovesa si je pridobila s slikami na steklu. V njih je bilo mnogo smisla za materijo in doživljanja. Srbsko kulturno društvo jo je izbralo za svojega člana. Umrla je 1882 leta. V njenih portretih in njenem avtoportretu, ki je eden najstarejših v srbskem slikarstvu, je mnogo bidermajerskih elementov.

Druga v vrsti srbskega slikarstva 19. stoletja, ki si je pridobila slavo in ugled, je bila Nina Vukomanović, hči Vuka Karadžića, očeta modernega srbskega jezika. Rodila se je na Dunaju leta 1829. Svojo nadarjenost je pokazala že v otroški dobi. Pod vplivom domačega okolja se je že zgodaj odločila, da se posveti umetnosti. Obiskovala je umetniške šole na Dunaju, potovala je v Berlin, Dresden in Benetke. Kopirala je klasična dela in ustvarjala manjše kompozicije in portrete. Njene slike so polne romantične intimnosti. Inspirirala je mlado generacijo srbskih književnikov romantike, ki so ji posvetili mnogo svojih ustvaritev. Umrla je 1894 leta.

Hrvaška slikarka Katarina Vukmanović je pripadala gibanju romantičnega slikarstva. Študirala je na akademiji v Benetkah in živela v Belovarju. Ustvarila je lepe in intenzivne portrete in žanr slike. Umrla je 1895 v Parizu.

Kljub temu da so bile vse te žene zelo nadarjene, kažejo njihova dela pečat amaterstva. Prva slikarka profesionalne kvalitete je Slovenka Ivana Kobilica. Rodila se je v Ljubljani 1861 leta. Študirala je v Muenchenu in Parizu. S svojo intenzivnostjo in resnim delom si je ustvarila svoj lastni realistični stil. Znanje, ki si ga je pridobila v Muenchenu je pod vplivom slikarja Ferda Vesela še razširila. Njene slike so polne življenjske stvarnosti. Z njimi si je zaslužila priznanje ne le v Sloveniji, temveč pri vseh jugoslovanskih narodih.

Priznana umetnica, ki je šla po svoji svojstveni poti, je tudi Nadežda Petrovič. Rodila se je l. 1874 v Čačku. Najprej je bila učenka najbolj veščega srbskega slikarja 14. stoletja Jurija Krstiča, pozneje je študirala v Muenchenu, Parizu in Italiji. Ona je ena najmočnejših srbskih slikarskih temperamentov. Ko druge umetnice njenega obdobja slikajo po ateljejih akademske pejšaže, potuje ona po deželi in v močnih barvah upodablja naravo. Skupno s slovenskimi slikarji Jakopičem, Jamo, Groharjem in Strnenom je organizirala 1904 leta v Beogradu jugoslovansko razstavo in ustanovila skupno z nekaterimi slikarji šolo za slikanje aktov. Umrla je 1915 leta kot prostovoljna bolničarka na fronti.

Možnost duhovnega razvoja žene je silno porasla z vključenjem v produkcijo; toda delavka in mala uradnica imata v kapitalizmu le v redkih primerih možnost, da se osvobodita vezi, ki ju oklepajo. V teh pogojih je razvoj talenta le redko srečno naključje. Toda bile so žene, ki so razumele idejne vrednosti umetnosti in se oprijele socialne tematike. Najbolj vidna med njimi je Kata Kolvič, katere dela ne smemo pozabiti.

Kot malokateri sodobni umetnik slika ona usodo proletariata v kapitalizmu. Poznana umetniška dela grafike so njeni ciklusi «Kmečko delo», Vstaja tkalk», njeni liki lačnih in stavkajočih proletarcev.

Šele v novi Jugoslaviji je ženam omogočeno, da se po svojih sposobnostih in željah posvetijo umetniškemu poklicu.

Velikemu številu žena arhitektov, glasbenic, kipark in slikark je omogočeno, da se popolnoma posvetijo umetnosti. S pomočjo države in Komunistične partije se ustvarja novo, nadarjeno pokolenje. Ono raste iz aktivne socialistične zavesti in se aktivno udejstvuje v izgradnji socializma.

V tem pokolenju dozoreva enakopravno z moškim tip socialistične umetnice. Njim pomeni umetnost resno in resnično orožje za oblikovanje novega srečnejšega življenja.

NINA VUKOMANOVIĆ (avtoportret)

Povečanje stopnje provincial. dopolnilnega davka

Ukaz št. 214 z veljavnostjo od dne 21. t. m. je povišal stopnjo pokrajinskega dopolnilnega davka na občinski davek na industrijo in trgovino. Namen ukaza je očitno, zvišati dohodke tako imenovane «provincie di Trieste», ki še vedno obstaja, kljub temu da pomeni pri siceršnjem več kot popolnem (po številu oblasti, ne po kvaliteti!) upravnem sistemu anahronizem iz polpretekle dobe, ki jih pri nas trmasto vzdržujejo. Seveda se s tem povečujejo nepotrebni izdatki javnih teles in povečuje davčni pritisk, zaradi katerega upravičeno protestirajo zlasti krogi malih trgovcev in industrijcev. Ali ne bi odločilni pomislili, da so nujnejše potrebe, n. pr. v šolstvu, kjer se namenoma razpihuje prepir pod izgovorom «pomanjkanja finančnih sredstev»? Obstoj «pokrajine» je poleg občinskih uprav, conske oblasti in ZVU, ki tvorijo običajno celoto upravnih organov do III. stopnje, popolnoma odveč. Ali bomo nabijali davke zaradi nekaterih «svetnikov» in enega «onorevole», ki bi bili prizadeti?

Čehi in sovjetske ure

V češkem sindikalnem glasilu «Prace» je izšla nenavadna reklama za sovjetske ure, ki so se pojavile v praških izložbah. V listu piše dobesedno naslednje: *«Ljudje, ki se ustavljajo pred izložbami, imajo dovolj vzroka, da so srečni. V sovjetskih urah in njihovi znamki «Zmaga» vidijo simbol. Sovjetske ure jih spominjajo na uro zmage nad kapitalizmom in merijo čas Stalinove dobe. Cepravno ne potrebujete ure, odidete izpred trgovine z občutkom topline v srcu».*

ŠPORTNI DNEVNIK

NOGOMET V NEDELJO PRI NAS

BO OPENCEM USPELO?

Po nedeljskem počitku naših nogometnih enajstoric (odigrani sta bili samo dve tekmi) se bo zopet začela po naših nogometnih igriščih plemenita borba med ekipami.

Na sporedu so štiri tekme za nogometno prvenstvo Tržaškega ozemlja in 4 okrožnega prvenstva. Vse tekme bodo zanimive, kajti borba postaja vsak dan ostrejša. Ne mislimo tu na borbo za prvo mesto, ki je skoraj zagotovljeno Montebellu,temveč na borbo za ostala mesta.

Montebello se nahaja trdno na prvem mestu in težko ga bo prepustil komu drugemu. Na vsak način pa bo imel v nedeljo hudo borbo z openško enajstorico, ki igra na domačem igrišču. Se bo posrečilo Opencem premagati Montebello? Na papirju ne, ker je Montebello favorit tudi v tej tekmi. Toda Škerlavaj in tovariši se bodo hoteli izkazati pred svojim občinstvom in nikjer ni zapisano, da ne bi mogli doseči tudi izenačenje. V kaj takega bi sedaj še težko verjeli, vendar na svetu in pri nogometu je vse mogoče. Nabrežina bo sprejela v goste Škedenj in mislimo, da bo morala kloniti. Škedenj potrebuje točk in je gotovo, da bo skušal priti do lahke zmage. Vprašanje pa je kako se bo znala Nabrežina braniti. Zadnji dve tekmi dneva to je Kontovel-Sv. Just in Mezgec-Olimpija imata v sebi nekaj tajinstvenega. Težko bi bilo izreči prognoze v korist enega ali drugega. Prognoze se sicer nagibajo nekoliko v korist Sv. Justa in Mezgeca, vendar nas ne bo presenetilo, če bosta dosegli obe enajstorici le neodločen izid.

* * *

V okrožnem prvenstvu gre Ilirija kot favorit na tekmo s Poletom. Sv. Ivan, ki se bo srečal z Devinom pa bo moral postaviti na igrišče pač najboljšo postavo, če bo hotel doseči neodločen izid, da ne govorimo o zmagi. Sesljan pa bo imel v gosteh Škedenj B in borba bo izredno ostra, ker obe enajstorici rabita točke in sta zato obe pripravljene na zmago.

Mogoče najzanimivejša tekma dneva v okrožnem nogometnem prvenstvu bo srečanje med Montebellom B in Olimpijo B. Montebello in Olimpija imata dobre igralce in verjetno bosta v nedeljo nastopili v najmočnejši postavi. Izreči prognoze o tej tekmi bi bilo zelo težko in bomo zato raje počakali nedelje.

NOGOMETNO PRVENSTVO TRŽAŠKEGA OZEMLJA
Na Opčinah ob 10.30
NABREŽINA - ZORO WERK (SKEDENJ)
ob 14.30
OPČINE-MONTEBELLO
Na stadionu «Prvi maj»
ob 10.30
KONTOVEL-SV. JUST
ob 14.30
MEZGEC-OLIMPIJA

OKROŽNO NOGOMETNO PRVENSTVO
Na stadionu «Prvi maj»
ob 8.30
POLET-ILIRIJA
ob 12.30
MONTEBELLO B-OLIMPIJA B
Na Opčinah
ob 8.30
SESLJAN-ŠKEDENJ B
ob 12.30
SV. IVAN-DEVIN

V nedeljo v Kopru prvenstvo Tržaškega ozemlja v orodni telovadbi

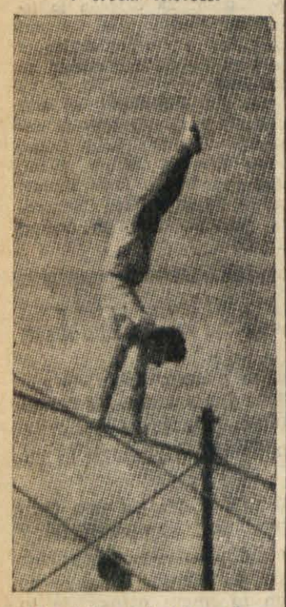

V nedeljo zjutraj bo v koprski telovadnici prvenstvo Tržaškega ozemlja posameznikov in ekip v orodni telovadbi. To prvenstvo bo tudi istočasno pregled moči naših telovadcev za sestavo reprezentance, ki bi morala nastopiti na mednarodnih tekmah.

CRVENA ZVEZDA Dinamo in Partizan povabljeni na Britanski nogometni festival

Britanska vlada bo organizirala od 5. do 19. maja prihodnjega leta «britanski festival». V zvezi s tem je poslala Nogometna federacija Anglije povabila najboljšim moštvom različnih držav, da bi sodelovala na velikem nogometnem tekmovanju, ki bo ob tej priložnosti. Za jugoslovanska moštva, ki jih je komisija prirediteljev povabila v Anglijo, je bil napravljen naslednji razpored tekem:

9. maja — «Crvena zvezda» — «Manchester United».
16. maja — «Crvena zvezda» — «Sunderland».
12. maja — «Partizan» — «Middlesbrough».
14. maja — «Partizan» — «Bradfod Park Avenue».
12. maja — «Dinamo» — «Brentford».
19. maja — «Dinamo» — «Fulham».

ŠAH

Simultanke inž. Volka v Portorožu, Kopru in Piranu

Šahovska zveza Istrskega okrožja je organizirala sredi novembra tri simultanke, ki jih je odigral odbornik oblastnega šahovskega odbora Ljubljanske oblasti prvokategornik inž. Slavko Volk iz Ljubljane.

V ponedeljek, dne 13. 11. je igral v Portorožu v Domu armije proti 24 nasprotnikom, od katerih je bilo 14 oficirjev, podoficirjev in vojakov ter 10 članov Šahovskega društva Portorož. Dobil je 16 partij, 2 izgubil in 6 remiziral. Simultanka je trajala od 20 do pol 1. uro.

V torek, dne 14. 11. je odigral v Kopru v klubu JA simultanko proti 25 nasprotnikom, od katerih je bilo 20 oficirjev, podoficirjev in vojakov, en član Narodne zaščite in 4 člani Šahovskega društva Koper. Dobil je 21 partij, 3 izgubil in eno remiziral. Izgubil je proti vojaškemu zdravniku tov. dr. Zdravku Panjanu, vojaku Dragoslavu Rakiču in zaščitniku Aldu Škrku. Remiziral je z vojakom Milisavom Mihajlovićem. Simultanka je trajala do polnoči.

V sredo, dne 15. 11. je igral v Piranu v Ljudskem domu simultanko na 20 deskah. Med nasprotniki je bilo 14 mladincev in ena tovarišica Erika Lavrenčič, ki je pokazala prav dobro igro in se je tov. Volku najdalje upirala. Dobil je 16 partij, 3 izgubil in eno remiziral. Med tovariši, ki so proti njemu dosegli zmago, sta 2 mladinca in en profesor. Tudi remiziral je mladinec dijak Pomorskega tehnikuma.

Pred simultanko je tov. inž. Volk povsod imel kratko uvodno predavanje o organizaciji šahovske aktivnosti glede na razmere v Slovenskem Primorju.

Vse 3 simultanke so dobro uspele. Zlasti so se v velikem številu odzvali šahisti iz vrst Jugoslovanske armade, ki marljivo gojijo šahovsko igro v svojih klubih in domovih. Razveseljivo je tudi, da je nastopilo toliko dijakov Pomorskega tehnikuma v Piranu, ki kažejo letos prav posebno zanimanje za šah.

K. B.

KRATKE Z VSEGA SVETA

TELEVIZIJA REŠILA vprašanje medicinskega pouka

V ameriških bolnišnicah že uporabljajo televizijske naprave pri poučevanju medicinskih kadrov. Televizijske kamere posredujejo množici študentov celoten potek operacije, ki jo izvršuje kirurg-predavatelj v operacijski dvorani. Za tovrsten pouk uporabljajo 2 sistema: EMI (Electrical Musical Industries) in MARCONI. V operacijski dvorani je nameščena televiziska kamera, katere objektiv je usmerjen na oni del telesa pacienta, kjer je treba izvesti operacijo; mikrofon na operacijski mizi pa prenaša komentarje kirurga. Slike in zvok sprejemajo najprej kontrolni aparati, nato pa vrsta televizijskih sprejemnikov v predavalnicah poleg operacijske dvorane. Pouk s pomočjo televizije ima dvoje prednosti: študenti lahko istočasno opazujejo kirurgov poseg in poslušajo njegova pojasnila, razen tega pa je reprodukcijo mogoče posneti na filmski trak v več primerkih. Vendar ima poučevanje s televizijo nekaj nedostatkov: trenutno je možno reproducirati samo slike v različnih odtenkih bele in črne barve. Notranjščina človeškega telesa pa ima lestvico barvnih odtenkov od temnordečih do svetlorožnatih; prav zaradi tega na tem področju najbolj pogrešajo barvno televizijo. Sistem EMI obstaja iz uporabe svetilke, ki oddaja dnevni slično luč (brez sence), mikrofona in sprejemne tele-kamere, ki visi na dveh vzporednih drogovih nad operacijsko mizo. Konstrukcija svetilke, ki ima cilindrične leče dovoljuje uporabo posebnega zrcala, ki usmerja svetlobne žarke v kotu 45.o na operacijsko mizo, zaradi česar je objektivu tele-kamere izpostavljeni predmet zadostno osvetljen. Ves mehanizem je možno poljubno uravnavati. Vsak trenutek je mogoče uporabljati enega izmed treh sistemov leč, ki dovoljujejo izbiro treh različnih razsežnosti televizijskih slik: reprodukcijo v naravni velikosti, v polovico manjši izmeri in v dvakratni povečavi. Sistem MARCONI je prenosljiv, medtem ko je sistem EMI neprenosljiv; prednost poslednjega pa je v tem, da so reproducirane slike jasnejše od onih, ki jih posreduje kamera tipa MARCONI. — Televizija torej omogoča vpogled v kirurško prakso širšemu krogu interesentov, ne da bi se jim bilo treba prerivati v operacijski dvorani.

Kovine kot gradbeni material

Ker se evropske zaloge lesa manjšajo in postaja les vedno bolj dragocen, se bavijo gradbeniki z vprašanjem zamenjave gradbenega lesa s kovinami. Že pred vojno so poizkušali zamenjati lesene strešne opornike z jeklenimi, vendar so bili ti predragi za širšo uporabo. Sedaj pa, ko je proizvodnja lahkih kovin vedno večja, se kovine, posebno aluminij, vedno bolj uporabljajo. V Nemčiji in Avstriji so kovinaste strehe cenejše kot lesene, posebno pri montažnih hišah, ter so hkrati trpežnejše. Gradbeniki so mišljenja, da bodo kovine sčasoma popolnoma zamenjale les kot gradbeni material.

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI, št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20, — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32 - Koper, Ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B: izvod 3, mesečno 70 din; FLRJ: izvod 4.50, mesečno 90 din
Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska - Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST